

Mišljenje učitelja o ocjenjivanju nastavnih predmeta glazbene, likovne i tjelesne i zdravstvene kulture u primarnom obrazovanju.

Vuradin, Lucija

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:031488>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-14**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

Lucija Vuradin

**MIŠLJENJA UČITELJA O OCJENJIVANJU
NASTAVNIH PREDMETA GLAZBENE, LIKOVNE I
TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE U
PRIMARNOM OBRAZOVANJU**

Diplomski rad

Čakovec, lipanj 2021.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
(Čakovec)**

Lucija Vuradin

**MIŠLJENJA UČITELJA O OCJENJIVANJU
NASTAVNIH PREDMETA GLAZBENE, LIKOVNE I
TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE U
PRIMARNOM OBRAZOVANJU**

Diplomski rad

**MENTOR:
doc. dr. sc. Tomislav Topolovčan**

Čakovec, lipanj 2021.

SADRŽAJ:

1. SAŽETAK	1
2. SUMMARY	2
3. UVOD.....	3
3.1. Ocjenjivanje	4
3.2. Povijest ocjenjivanja u osnovnim školama u Hrvatskoj	5
3.3. Ocjenjivanje u svijetu	6
3.4. Pozitivne i negativne strane opisnog ocjenjivanja.....	8
3.5. Načela opisnog ocjenjivanja.....	10
3.6. Nastavni predmeti i ocjenjivanje	10
3.6.1. Likovna kultura	10
3.6.2. Glazbena kultura	11
3.6.3. Tjelesna i zdravstvena kultura	14
3.7. Mišljenja stručnjaka o ocjenjivanju u prva četiri razreda osnovne škole ..	15
3.7.1. Likovna kultura	15
3.7.2. Glazbena kultura	17
3.7.3. Tjelesna i zdravstvena kultura	17
3.8. Prikaz dosadašnjih istraživanja	18
3.8.1. Učitelji razredne nastave i problem ocjenjivanja u osnovnoj školi ..	18
3.8.2. Istraživanje o opisnom ocjenjivanju.....	20
3.8.3. Stavovi učenika četvrtih razreda osnovne škole o likovnoj kulturi i ocjenjivanju u nastavnom predmetu Likovna kultura	20
4. METODOLOGIJA	23
4.1. Cilj	23
4.2. Problemi	23
4.3. Hipoteze	25
4.4. Uzorak.....	26

4.5. Instrumentarij	27
4.6. Postupak	27
4.7. Statistička obrada.....	27
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	29
6. RASPRAVA	39
7. ZAKLJUČAK	44
8. LITERATURA.....	45
9. PRILOZI	48
Prilog 1. Anketni upitnik	48
Prilog 2. Popis tablica.....	50
10. KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA	51
11. IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	52

1. SAŽETAK

Ocjenjivanje je pridavanje brojčane ili opisne vrijednosti rezultatima praćenja i provjeravanja učenikova rada. Postoje različiti modeli ocjenjivanja, a može ih se svrstati u opisno i brojčano ocjenjivanje. U Republici Hrvatskoj danas se znanja i sposobnosti učenika ocjenjuju brojčano. U prošlosti su postojali i drugačiji oblici ocjenjivanja. Opisno ocjenjivanje zastupljeno je u nižim razredima osnovnoškolskih sustava diljem Europe i svijeta. Mnogobrojni stručnjaci misle, a i rezultati prije provedenih istraživanja pokazuju, da u Republici Hrvatskoj također treba opisno ocjenjivati u predmetima Likovne, Glazbene te Tjelesne i zdravstvene kulture. Cilj ovog istraživanja bio je doznati što misle učitelji razredne nastave o opisnom ocjenjivanju u navedenim predmetima u prva četiri razreda osnovne škole; u kojem postotku se slažu s opisnim, brojčanim ili kombiniranim načinom ocjenjivanja te postoje li razlike u mišljenjima između učitelja s manje, srednje i više godina radnog staža. Istraživanje je provedeno 2020. godine na 150 učitelja/ica sjeverozapadne Hrvatske. Uzorak je bio prigodan i slučajan. Korišten je upitnik o ocjenjivanju s deset tvrdnji *Likertove ljestvice*. Analizom rezultata (kvantitativno obrađenih u statističkom IBM programu *SPSS 20*) vidljiva je nekonzistentnost odgovora ispitanika. Učitelji/ice u najvećoj mjeri smatraju da u navedenim nastavnim predmetima ne treba primjenjivati samo brojčano ocjenjivanje; da bi učenici rado sudjelovali na nastavi tjelesne i zdravstvene kulture bez brojčanih ocjena; da umjesto brojčanog ocjenjivanja treba ocjenjivati opisno; da treba kombinirati opisne i brojčane ocjene; da u navedenim nastavnim predmetima uopće ne treba ocjenjivati; da ne treba dodjeljivati negativne ocjene za nenošenje opreme te da ponašanje ne treba brojčano ocjenjivati. Sve hipoteze u radu, osim devete, su prihvaćene. Mlađi učitelji u većoj mjeri smatraju da za nenošenje opreme na sat TZK-a treba dodjeljivati negativne ocjene, dok se ispitanici s više godina radnog staža u manjoj mjeri slažu s time. Za donošenje konkretnih zaključaka i uvođenje promjena u praksu trebalo bi provesti daljnja istraživanja.

Ključne riječi: opisno ocjenjivanje, brojčano ocjenjivanje, Likovna kultura, Glazbena kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura

2. SUMMARY

Teachers' Opinions on Grading Styles in Music, Visual Arts and Physical Education Classes in Primary Education

Grading is assigning a numerical or a descriptive value to the results of monitoring and testing the student's work. There are various grading styles and they can be classified as descriptive or numerical grading. Currently, in the Republic of Croatia students' knowledge and abilities are graded numerically. In the past there were also other styles of grading. Descriptive grading exists in lower classes of primary schools throughout Europe and worldwide. Numerous experts believe, and the results of previous research show, that in the Republic of Croatia Music, Visual Arts and Physical Education classes should be graded descriptively. The goal of this research was to find out what class teachers think about descriptive grading in the above-mentioned classes during the first four classes of primary school; the percentage of teachers who agree with descriptive and numerical grading or a combination of both; and whether there are differences in opinions based on the amount of their work experience. The research was done in 2020 on 150 teachers in Northwest Croatia. The sample was convenient and accidental. The participants were given a questionnaire on grading, containing ten items of the Likert scale. The analysis of the results (which were quantitatively processed in statistical IBM software SPSS 20) shows inconsistencies in the participants' answers. Most teachers believe that the above-mentioned classes should not be graded only numerically; that students would gladly participate in the Physical Education classes without numerical grades; that descriptive grading is preferred over numerical grading; that there should be a combination of descriptive and numerical grading; that the above-mentioned classes should not be graded at all; that students should not be given failing grades for not bringing the proper attire to PE classes and that behavior should not be graded numerically. All the hypotheses in the paper, except the ninth, were accepted. Younger teachers are more likely to believe that not bringing the proper attire to PE classes deserves a failing grade, while teachers with more work experience are less likely to agree with this statement. In order to reach more definite conclusions and before introducing practical changes, there should be further research done on the subject.

Key words: descriptive grading, numerical grading, Visual Arts, Music, Physical Education

3. UVOD

Vrednovanjem, a osobito njegovim sastavnicama – provjeravanjem i ocjenjivanjem – bavi se znanstvena disciplina dokimologija. Školska dokimologija je posebna interdisciplinarna znanstvena disciplina koja proučava razne oblike ocjenjivanja u školi i sve čimbenike koji uvjetuju odabir modela te kriterije školskog ocjenjivanja (Matijević, 2004). Prema *Pravilniku o izmjenama i dopuni Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi* vrednovanje je sustavno prikupljanje podataka u procesu učenja i postignutoj razini ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda, kompetencijama, znanjima, vještinama, sposobnostima, samostalnosti i odgovornosti prema radu, u skladu s unaprijed definiranim i prihvaćenim metodama i elementima. Vrednovanje obuhvaća tri pristupa vrednovanju: vrednovanje za učenje (unapređivanje i planiranje budućega učenja i poučavanja), vrednovanje kao učenje (aktivno uključivanje učenika u proces vrednovanja te razvoj učeničkoga autonomnog i samoreguliranog pristupa učenju) i vrednovanje naučenog (ocjenjivanje razine postignuća učenika). Samo vrednovanje naučenog rezultira ocjenom, a ostala dva oblika vrednovanja rezultiraju kvalitativnom povratnom informacijom. Praćenje je sustavno uočavanje i bilježenje zapažanja o postignutoj razini ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda u svrhu poticanja učenja i provjere postignute razine ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda i očekivanja definiranih nacionalnim, predmetnim i međupredmetnim kurikulumima, nastavnim programima te strukovnim i školskim kurikulumima, a uključuje sva tri pristupa vrednovanju. Ne ulazeći u detaljniju analizu, budući da to nije predmet ove studije, pod pojmom *kurikulum* imanentnim njegovim elementom smatra se i vrednovanje (npr.: Doll, 1993; Topolovčan i Dubovicki, 2019). Provjeravanje je procjena postignute razine ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda, kompetencija i očekivanja u nastavnome predmetu ili području i drugim oblicima rada u školi tijekom školske godine, a ocjenjivanje je pridavanje brojčane ili opisne vrijednosti rezultatima praćenja i provjeravanja učenikova rada (MZO, 2019 a). U praksi postoje različiti modeli ocjenjivanja, a globalno ih se sve može svrstati u opisno i brojčano ocjenjivanje (Matijević, 2004).

3.1. Ocjenjivanje

Roditelji, učenike i učitelje najviše zanimaju: ispitivanje i ocjenjivanje učenika, kako učitelj ocjenjuje te prosječna ocjena učenika ili nekog razrednog odjela (Matijević, 2004). *Ocjenjivanje je dodjeljivanje određene ocjene za postignute rezultate učenika, odnosno razvrstavanje učenika u određene kategorije prema postignutim rezultatima u učenju i dogovorenim kriterijima. Ocjena predstavlja dogovoreni znak ili sustav znakova kojima se označava odgovarajuća razina postignuća u učenju* (Matijević, 2004, str. 12). Ocjena ima dijagnostičku, prognostičku i motivacijsku funkciju. Prof. Matijević 2004. nabraja osnovne svrhe školskog ocjenjivanja koje je raščlanio Kyriacou 1995. godine, a one su: osigurati nastavnicima povratne informacije o učeničkom napretku, učenicima osigurati pedagoške povratne informacije, motivirati učenike, osigurati evidenciju napretka, iskazati dosadašnja postignuća te ocijeniti učeničku spremnost za buduće učenje (Matijević, 2004).

Ocjenjivanje može biti brojčano i opisno. Pri brojčanom ocjenjivanju aktivnosti i rezultati ocjenjuju se brojčanim skalama od 3, 5, 6, 10 ili više stupnjeva. Svaki broj označava neki opseg ili kvalitetu stečenih znanja ili sposobnost te ima dogovoreno značenje. Brojčano ocjenjivanje jest sintetičko – za više varijabli odnosno ciljeva odgoja i obrazovanja dodjeljuje se jedna sintetička ocjena (Matijević, 2004). U Republici Hrvatskoj upotrebljava se brojčana skala od 5 stupnjeva: (1) nedovoljan, (2) dovoljan, (3) dobar, (4) vrlo dobar i (5) odličan. Opisni pridjevi uz brojčanu ocjenu prikazuju kakvo znanje podrazumijeva ta ocjena (Matijević, 2004). Ocjena nedovoljan označava negativnu neprolaznu ocjenu, a ostale su prolazne ocjene (Novak-Milić i Barbaroša-Šikić, 2008). To je ljestvica koja ima obilježja ordinalne skale pomoću koje se prosuđuje je li nešto od nečega drugoga veće ili manje. U takvim ljestvicama razlike među stupnjevima nisu jednake pa tako nisu ni između ocjena u školskom sustavu (Grgin, 2001).

Mnogi učenici uviđaju da preko brojčanih ocjena mogu doći do nekog cilja pa svoje obaveze ispunjavaju samo zato da budu nagrađeni školskom ocjenom. U prošlosti je u Republici Hrvatskoj postojala praksa opisnog ocjenjivanja. U tim godinama učenici su ispunjavali svoje obaveze ne zbog ocjena već zbog unutarnje ili intrinzične motivacije (znatiželja, istraživanje, želja za učenjem, stvaralačko ponašanje, kreativno izražavanje i dokazivanje). Opisno ocjenjivanje označava opisno analitičko (svaka varijabla/cilj nastoji se posebno procijeniti) prikazivanje rezultata i uvjeta uz koje su

rezultati postignuti te uz ovakav način ocjenjivanja učitelj lakše prikazuje specifičnosti svakog pojedinog učenika. Opisno ocjenjivanje često je u svijetu u nižim razredima osnovne škole te na postdiplomskim i doktorskim studijima, a na ostalim stupnjevima obrazovanja najčešće se kombinira brojčano i opisno ocjenjivanje (Matijević, 2004).

Opisno ocjenjivanje oslanja se na jasno određene konkretizirane ciljeve koji su iskazani tako da učitelj lako procjenjuje jesu li ostvareni. Postoje brojne mogućnosti u praćenju i procjenjivanju ostvarenosti ciljeva. Ponegdje se očekuju opisi, a ponegdje procjena pomoću skala u kombinaciji s kratkim komentarima (Matijević, 2004). Opisna ocjena treba motivirajuće djelovati na učenika. Neke dokimološke preporuke učiteljima osnovne škole su: ne ocjenjivati urednost u radnim bilježnicama, ne ocjenjivati rukopis u pismenim sastavcima učenika, stvoriti uvjete u razredu da svaki učenik može postići napredak, ocjenom ne kažnjavati učenike za ono što nisu napravili itd. (Šutalo Selimagić, 2013).

3.2. Povijest ocjenjivanja u osnovnim školama u Hrvatskoj

U drugoj polovici 19. te početkom 20. stoljeća ocjenjivanje je bilo analitičko. Nije se ocjenjivalo brojčanim ocjenama, već se samo pisao opisni pridjev i red/rang učenika. Ponašanje učenika se opisivalo. Ocjenjivala se i prolaznost, ćudorednost, marljivost, napredak te opći rad u školi. Od 1888. godine u svjedodžbama učitelji nisu više označavali rang učenika između svih ispitanih učenika na kraju školske godine. Godine 1907. objavljen je *Državni zakon za pučke škole* u Beču te su za 4 varijable (ponašanje, marljivost, napredak i vanjski oblik pismenih radnji) propisane ocjene u obliku opisnih pridjeva (za svaku varijablu 5 različitih pridjeva). Prestankom vladavine Austro-Ugarske Monarhije javljaju se drugačiji načini ocjenjivanja u Hrvatskoj (u sklopu Kraljevine SHS te Kraljevine Jugoslavije). Oni su okarakterizirani postupnim napuštanjem riječi i rečenica u školskim ocjenama. Okretalo se brojčanom ocjenjivanju: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), slab (2) i rđav (1). U Nezavisnoj Državi Hrvatskoj preuzima se njemački model ljestvice od 5 stupnjeva u kojem je izvrstan (1), vrlo dobar (2), dobar (3), dovoljan (4) te nedovoljan (5). Nakon Drugog svjetskog rata vraća se skala koja je bila i prije u Kraljevini, a ocjene su: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), dovoljan (2) i nedovoljan (1). U svjedodžbama iz pojedinih godina vidi se ocjenjivanje samo opisnim pridjevima (od 1946. do 1950. godine) i opisnim pridjevima i brojevima. U jednom periodu korištena je kombinacija brojčanog

i opisnog ocjenjivanja. Dio se predmeta ocjenjivao bročano (matematika, materinski jezik i upoznavanje prirode i društva), a dio opisno (fizički, likovni i muzički odgoj). Ovaj kombinirani način bio je model koji se primjenjivao od 1960. do 1965. godine. Sedamdesetih godina sve predmete ocjenjivalo se bročanim ocjenama. Osamdesetih godina u prva četiri razreda učenike se na kraju godine ocjenjivalo samo opisno. Zbog pritiska učitelja i želje za smanjenje administracije ponovno se vratilo samo bročanom ocjenjivanju koje je okarakteriziralo ocjenjivanje krajem 20. stoljeća.

3.3. Ocjenjivanje u svijetu

U Kanadi se u osnovnim školama ocjenjuje opisno analitički na kraju školske godine. Opisno se komentira ukupna aktivnost učenika te naznačuju ostvareni ciljevi i ciljevi koje treba još bolje ostvariti. Ističu se pozitivni rezultati učenika te se daju preporuke za samostalan rad. Uspjeh i zalaganje u svim predmetima prikazuje se u tablici te se iskazuje velikim tiskanim slovima na kraju svakog tromjesečja, a na kraju godine daje se zaključna ocjena iz svakog predmeta.

U Sjedinjenim Američkim Državama petina učenika pohađa privatne ili alternativne škole te je tamo ocjenjivanje opisno i analitičko. U državnim školama u završnim svjedodžbama kombinira se analitičko ocjenjivanje pomoću skale od 3 do 5 stupnjeva te opisno ocjenjivanje. Veći se naglasak na opisno ocjenjivanje stavlja u prva tri razreda osnovne škole (najčešće traje 6 godina). Učitelj treba pratiti napredak u učenju, zalaganje, rad i navike u učenju te ponašanje u razredu. Glazbu, tjelesni odgoj, umjetnost te domaću zadaću ocjenjuje se samo skalom za zalaganje koja ima 3 ili 4 stupnja.

U Argentini osnovna škola traje 9 godina i dijeli se na tri ciklusa. Prvi traje od 1. do 3. razreda (6 – 8 godina), a nastavu učenicima iz svih predmeta održava jedan učitelj. U drugom ciklusu jedan učitelj je iz matematike, jedan iz društvenih znanosti te posebni učitelji za tjelesni, umjetnost i informatiku. U trećem ciklusu svaki predmet podučava drugi profesor. U većini državnih škola ocjene su bročane te se one grupiraju, npr. *ne zadovoljava, zadovoljava, jako zadovoljava*.

U Australiji osnovna škola traje 6 godina i dijeli se u tri stupnja. U većini osnovnih škola nema ocjena, već samo pisani izvještaj na kraju školske godine o rezultatima učenika. Učiteljice procjenjuju ponašanje učenika i ispunjavaju obrazac, opisuju

napredak u pojedinim predmetima pomoću različitih varijabli za svaki predmet i snalaženje u knjižnici.

U Engleskoj osnovna škola traje 11 godina. Od 5. do 11. godine dijete pohađa prvi stupanj koji se dijeli na *dječju školu* i *školu za mlađe učenike* te drugi stupanj od 11. do 16. godine. Učitelj koji specijalizira rad u prvom stupnju najčešće specijalizira rad u jednom razredu pa zato učenici svake godine dobivaju novog učitelja. Na kraju školske godine dobivaju se izvještaji o aktivnostima, postignućima, zalaganju i ponašanju učenika iz svakog pojedinog predmeta. Ocjene za učenje su velika slova A, B, C, D i E kojima se još mogu pridodati plus ili minus pa tako nastaje skala ocjenjivanja od 12 stupnjeva. Svaka ocjena ima svoje značenje objašnjeno roditeljima na uvodnoj strani izvještaja. Za procjenu zalaganja koristi se skala od 5 stupnjeva (A, B, C, D, E). Za svaki predmet procjenjuje se učenikova uspješnost u varijablama koje su specifične baš za taj predmet.

U Nizozemskoj osnovna škola počinje s 4 ili 5 godina te traje do 13. godine. Tamo postoje brojne alternativne škole, ali nekih standarda drže se gotovo sve škole. U početnim razredima dominira opisno ocjenjivanje kombinirano s analitičkim procjenjivanjem varijabli uz pomoć brojki ili slova. Koristi se skala od 1 do 10. Ocjene od 1 do 4 su nezadovoljavajuće pa se uglavnom ne primjenjuju. Ispod brojčane ocjene zapisuju se i komentari u obliku nekoliko rečenica te se neke varijable procjenjuju bojenjem jednog od triju kružića i tako se procjenjuje uspješnost u nekoj od varijabli. Za likovni, glazbeni i tjelesni procjenjuju se varijable samo označavanjem ili bojenjem kružića, bez brojčanih ocjena. Na kraju izvještaja daje se završni pisani komentar i zapažanje.

U Švedskoj osnovna škola traje 9 godina. U prva tri razreda nema ocjena, u sljedeća tri posebna služba ocjenjuje neke predmete, a u posljednja tri daju se brojčane ocjene zaokružene na dvije decimale. Svjedodžba se dobiva samo na kraju devetog razreda.

U Njemačkoj osnovna škola traje 4 godine, a obavezno školovanje 10 do 12 godina. U prva dva razreda osnovne škole ocjenjuje se opisno te se na kraju razreda daje izvještaj o učenikovim aktivnostima i napretku, a u trećem i četvrtom daju se brojčane ocjene (skala od 1 do 6 gdje je 1 najbolja ocjena).

U Austriji obavezno obrazovanje traje 9 godina te se dijeli na cikluse. U prvom ciklusu prvi stupanj obuhvaća prvi i drugi razred, a drugi stupanj treći i četvrti razred. Prema ocjenama iz četvrtog razreda te rezultatima praćenja u prvim mjesecima petog razreda učenike se u drugom ciklusu svrstava u grupe. U prva četiri razreda iz svih

predmeta učenici imaju istog učitelja, a u svim razredima ocjenjuje se samo brojčano (skala od 5 ocjena, a 1 je najbolja).

U Sloveniji osnovna škola traje 9 godina te se dijeli na tri ciklusa. Od 1. do 6. razreda učenike mogu poučavati učitelji razredne nastave, a učitelji predmetne nastave već od 4. razreda. U prvom ciklusu ocjenjuje se samo opisno, u drugom samo brojčano. Ocjene na kraju polugodišta i na kraju godine u drugom ciklusu učitelji moraju objasniti i opisno, a u trećem obrazovnom ciklusu ocjenjuje se samo brojčano (Matijević, 2004).

U Bosni i Hercegovini primjenjuje se i opisno i brojčano ocjenjivanje u osnovnim školama, a u prvom razredu i prvom polugodištu drugog razreda samo opisno ocjenjivanje (*Ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo*, 2016).

3.4. Pozitivne i negativne strane opisnog ocjenjivanja

Pozitivna strana opisnog ocjenjivanja je da je ono značajan segment kontinuiranog praćenja individualnog napredovanja učenika (Šutalo Selimagić, 2013). *Opisno ocjenjivanje iskazano samo riječima, s obzirom na to da postoji i opisno ocjenjivanje izraženo pridjevima koje prati numeričku ocjenu, potpunije je i obuhvaća napredak učenika od prvog dana dolaska u školu pa do završetka određenog razreda* (Šutalo Selimagić, 2013, str. 522). Zapisivati treba razine usvojenosti, interese učenika, zalaganje, aktivnost te navoditi koje sadržaje učenik treba bolje naučiti, objašnjenja napretka učenika u odnosu na početak školske godine, osobine učenika koje su dolazile do izražaja i sl. Opisno ocjenjivanje treba biti cjelovito i kvalitetno kako bi moglo dati potpunu sliku o učenikovim postignućima. Zato se moraju ispuniti određeni zahtjevi za ocjenjivanje učenika, a to su: objektivnost, pouzdanost, osjetljivost, prognostičnost, ekonomičnost, kontinuiranost i usporedivost. Opisno ocjenjivanje je kvalitativna analiza učničkih postignuća gdje su na jednoj strani ciljevi, ishodi učenja i indikatori uspješnosti, a na drugoj pokušaj da na određenoj skali postignuća odredimo poziciju svakog učenika. Učitelji u BiH slažu se s opisnim ocjenjivanjem u prva dva razreda osnovne škole jer smatraju da učenici te dobi teško prihvataju brojčane ocjene manje od četiri ili pet. Neka od pravila G. Gojkova kojima se učitelji trebaju voditi pri opisnom ocjenjivanju su: voditi bilješke o realizaciji konkretnih i operativnih zadataka nastave; pisati datume zbog praćenja napredovanja; zapisati pozitivne činjenice, one važne za daljnji rad i karakteristične za pojedinog učenika; evidentirati što je još

potrebno usvojiti; evidentiranje obaviti odmah nakon uočavanja radnje, ponašanja itd. (Šutalo Selimagić, 2013).

Negativna strana opisnog ocjenjivanja je oduzimanje mnogo vremena učitelju jer za svakog učenika u razredu treba napisati kvalitetnu opisnu ocjenu (Šutalo Selimagić, 2013). *Ponekad je teško zbog opisne ocjene koju sam učenik ne razumije motivirati učenika da radi više ili da se trudi više* (Šutalo Selimagić, 2013, str. 524). Opisno ocjenjivanje zahtijeva više pripremanja za nastavu i kvalitetnije sustavno praćenje učenika i njegovih postignuća, kako na kognitivnom, tako i na emocionalnom i socijalnom području. Opisno ocjenjivanje bilo bi puno lakše kad bi već postojale neke ponuđene opisne ocjene pa bi ih učitelj samo označavao ili dodavao svakom pojedinom učeniku i zapisivao datum. Učitelji smatraju da je kod učenika i roditelja teško izgraditi realan i objektivan stav o razini znanja koje učenik ima. Kako bi učenici i roditelji dobili pravu sliku o napretku učenika, praćenje treba biti kontinuirano i pozitivno, ali i s naglaskom na kojim područjima treba uložiti dodatan trud (Šutalo Selimagić, 2013).

Školske godine 1959./1960. u tadašnjem osječkom kotaru Branko Ratkovčić proveo je istraživanje o opisnom ocjenjivanju koje je u praksu uvedeno *Zakonom o osnovnoj školi*. Postojali su objektivni i subjektivni razlozi za početno teže uvođenje opisnog ocjenjivanja u praksu. Objektivni razlog bio je imenik u kojem nije bilo dovoljno praznog prostora za upis opisnih ocjena. Taj problem riješio se umetanjem dodataka s dovoljno prostora za opisne ocjene u prvom i drugom polugodištu jedne školske godine. Subjektivni razlozi bili su učitelji koji su nastavili ocjenjivati kao prije. Nakon analize ovakvog načina ocjenjivanja Branko Ratkovčić objavio je manjkavosti opisnog ocjenjivanja u ovom istraživanju u radu *Opisno ocjenjivanje u likovnom, muzičkom, fizičkom i tehničkom odgoju*. Jedna od njih bila je ta što su učitelji opisne ocjene davali na temelju sjećanja ili brojčanih ocjena koje su zapisivali u svoje bilješke, a ne na temelju stalnog praćenja i vođenja evidencije o učenikovu napretku. Sljedeći problem bila je nedovoljna stručnost učitelja u područjima koja su opisno ocjenjivali pa je jedan od prijedloga bio na dodatnim seminarima i radionicama bolje upoznati učitelje s elementima ocjenjivanja. Doneseni su i brojni prijedlozi kao čitatelji trebaju različita zapažanja o učeniku zapisivati samo u bilješke, a u opisnoj ocjeni pisati samo formulacije vezane uz ostvarenost ciljeva i zadataka nastavnog predmeta. Učenikove sposobnosti treba označavati riječima koje prikazuju napredak, a pri pisanju opisne ocjene treba koristiti riječi koje će i učenik moći razumjeti, a ne samo

stručne riječi. Opisna ocjena ne smije zvučati kao opisni pridjev uz brojčanu ocjenu. Pozitivna strana opisnog ocjenjivanja bila je ta što su i učenici i roditelji bili zadovoljni takvim načinom ocjenjivanja (Ratković, 1961).

3.5. Načela opisnog ocjenjivanja

Opisno praćenje i ocjenjivanje temelji se na pet bitnih načela: analitičnost, jasnoća, pedagoška funkcionalnost, selektivnost zabilješki i jednostavnost. Analitičko prikazivanje razine učenčkih postignuća, njegovih znanja i sposobnosti te jasnoća i preciznost važne su pri opisnom ocjenjivanju. Njima se mora pratiti realizacija operativnih ili konkretiziranih zadataka. Opisne ocjene su selektivne jer opisuju interes učenika, zalaganje te pažnju (pozornost) tijekom realizacije zadataka. Ocjene su jednostavne jer se najfrekventnije riječi pišu skraćeno, a izbjegavaju se drugi grafički znakovi. Ocjena mora biti jednostavna, ali ipak treba paziti da ona zbog toga ne izgubi analitičnost i pedagoški smisao. Ovakav oblik ocjenjivanja zbog svega navedenog je detaljniji, ali i teži, složeniji i manje ekonomičan od brojčanog (Matijević, 1983).

3.6. Nastavni predmeti i ocjenjivanje

Nastavni predmeti na koje će u ovom radu biti stavljen naglasak su: Likovna kultura, Glazbena kultura te Tjelesna i zdravstvena kultura.

3.6.1. Likovna kultura

Cilj nastave likovne kulture naveden u *Nastavnom planu i programu* iz 2006. godine jest stjecanje trajnih i uporabljivih znanja, sposobnosti i vještina u likovnom izražavanju, odnosno vizualnoj komunikaciji. Kroz likovno stvaralaštvo učenici razvijaju svoju vizualnu percepciju i spoznajne vrijednosti, odnosno proširuju kompetencije vizualnoga mišljenja (MZOS, 2006). *Rješavanjem likovnih problema učenici razvijaju sposobnosti praktičnoga oblikovanja i donošenja estetskih prosudba i odluka te na taj način oblikuju likovni govor* (MZOS, 2006, str. 51). Nastavni predmet Likovna kultura obuhvaća pet područja: crtanje, slikanje, grafiku, modeliranje i građenje te dizajn (MZOS, 2006).

U predmetnom kurikulumu nastavnog predmeta Likovna kultura stoji podjela na tri domene, a to su: *Stvaralaštvo i produktivnost, Doživljaj i kritički stav* i *Umjetnost u*

kontekstu (MZO, 2019 c). *Učenje i poučavanje predmeta Likovna kultura organizira se kao niz manjih ili većih cjelina vezanih uz zadane i izborne teme. Za svaki razred obvezne su četiri teme, a dvije teme su izborne* (MZO, 2019 c, str. 5). Zadane teme u 1. razredu osnovne škole su: slika, igra, priča; vidljivo-nevidljivo; priroda i oblik; prostor u kojem boravim. U 2. razredu to su: slika, igra, priča; osjeti i osjećaji, priroda i čovjek; komunikacija. Zadane teme u 3. razredu su: slika, pokret, zvuk i riječ; svijet u meni; svijet oko mene; prostor u kojem boravim. U 4. razredu zadane su teme: slika, pokret, zvuk i riječ; nevidljivi svijet; umjetnost i zajednica; svijet oko mene, svijet za mene. Izborne teme za 1., 2. i 3. razred su: zajedno smo različiti te umjetnost i zajednica. U 4. razredu izborne teme su: zajedno smo različiti te baština i društveno okruženje. Učitelji u nastavi likovne kulture samostalno određuju sadržaje za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda kojima će obraditi temu (likovni jezik, tehnike, motivi i metode), a njihova količina planira se u skladu s individualnim potrebama učenika i škole pa se opseg obveznih sadržaja prilagođava (MZO, 2019 c).

Iz domene *Stvaralaštvo i produktivnost*, koja je polazište i poveznica svih odgojno-obrazovnih ishoda, proizlaze dva elementa vrednovanja: stvaralaštvo (stvaralački proces) i produktivnost (likovni i vizualni izraz: realizacija ideje u formi, materijalu i mediju). Vrednovanje ishoda iz te domene predstavlja težište procjene postignuća učenika, a realizacija ishoda iz preostalih dviju domena nadovezuje se na nju te se oni vrednuju zajedno. U prvom i drugom razredu veća se važnost u vrednovanju elementima iz preostalih dviju domena pridaje doživljaju, a od trećeg do osmog razreda razvoju kritičkoga mišljenja i povezivanju stvaralačkoga procesa s različitim kontekstima. Elementi ocjenjivanja i vrednovanja od prvog do četvrtog razreda osnovne škole uključuju: stvaralaštvo (stvaranje udaljenih asocijacija, prepoznavanje učinjenog i na temelju toga poduzimanje sljedećih koraka), produktivnost (uporaba likovnog jezika, likovnih materijala, tehnika i/ili vizualnih medija; estetska osjetljivost; interpretacija teme ili motiva; uloženi trud, dovršenost radova) te kritičko mišljenje i kontekst (opisivanje i uspoređivanje vlastitog likovnog i vizualnog uratka te uradaka drugih učenika; povezivanje umjetničkih djela, interpretirane teme, učenikova likovnoga ili vizualnoga izraza te okoline) (MZO, 2019 c).

3.6.2. Glazbena kultura

Cilj nastave glazbe je prema *Nastavnom planu i programu* iz 2006. godine uvođenje učenika u glazbenu kulturu, upoznavanje osnovnih elemenata glazbenoga jezika,

razvijanje glazbene kreativnosti, uspostavljanje i usvajanje vrijednosnih mjerila za (kritičko i estetsko) procjenjivanje glazbe. Učenici tijekom prva tri razreda moraju naučiti razlikovati više i niže tonove, dulje i kraće tonove, odrediti dinamiku i tempo skladbe, razvijati intonativne i ritamske sposobnosti, razvijati glazbeno pamćenje, prepoznati i slušno razlikovati vokalnu, instrumentalnu i vokalnoinstrumentalnu glazbu, prepoznati i slušno razlikovati izvodilački sastav skladbe, razvijati glazbeni izričaj, razvijati zvukovnu radoznalost i glazbenu kreativnost, obogaćivati emocionalni svijet i izoštravati umjetnički senzibilitet, razvijati glazbeni ukus uspostavljanjem vrijednosnih kriterija za kritičko i estetski utemeljeno procjenjivanje glazbe (MZOS, 2006). Godine 2019. donesen je novi dokument za Glazbenu kulturu u kojem se među ostalim govori o vrednovanju i ocjenjivanju, a naziva se *Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije*. Domene (nastavna područja) predmeta su: *Slušanje i upoznavanje glazbe, Izražavanje glazbom i uz glazbu i Glazba u kontekstu* (MZO, 2019 b). Nastava glazbene kulture provodi se prema otvorenom modelu. Učitelj uz obavezne sadržaje sam oblikuje dio nastave tako da uzima u obzir i želje i mogućnosti učenika, npr. odabir pjesama koje se pjevaju, način aktivnog muzicioniranja itd. Glazbena kultura u prva tri razreda osnovne škole temelji se na glazbenim područjima pjevanja (osjećaj za intonaciju i ritam, glazbeno pamćenje, samopouzdanje), sviranja (osjećaj ritma, metra, precizne koordinacije i suradnje), slušanja glazbe (mogućnost prepoznavanja zvukova i boja različitih glasova i glazbala, analiza odslušanog djela i uspostavljanje osnovnih estetskih kriterija vrednovanja glazbe) i glazbene kreativnosti (izoštravanje intonacije i ritama, razvijanje senzibiliteta za glazbu, poticanje maštovitosti glazbenoga izraza i samopouzdanja pri iznošenju novih ideja) (NPIP, 2006; Šulentić Begić i Kaleb, 2012). U ocjenu treba uključiti zalaganje, odnos prema predmetu te ponašanje učenika na satu. Učenicima treba omogućiti poticajno školsko okruženje na koje utječu i školske ocjene (Matijević, 2004). Šulentić Begić i Živković u svom radu govore o nastavi glazbene kulture:

Zato učitelji razredne nastave trebaju učiniti da nastava glazbene kulture bude na učenikovo i vlastito zadovoljstvo, a ne je pretvarati u još jedan „težak“ predmet za koji se učenici moraju ponekad i te kako truditi, a pogotovo oni učenici sa slabijim glazbenim sposobnostima (2013, str. 13).

Istraživanje dr.sc. Jasne Šulentić Begić i mag. Katarine Živković iz 2013. godine provedeno je na 50 ispitanika od kojih su 45 bili učitelji razredne nastave, a 5 učitelji

glazbene kulture. Istraživalo se kako učitelji ocjenjuju učenike u nastavi glazbene kulture u razrednoj nastavi, a provodilo se u Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini. Kao instrumenti istraživanja korišteni su anketni upitnik i dnevnik praćenja. Istraživanjem je pokazano da više od 60 % učitelja provodi praćenje i ocjenjivanje u nastavi glazbene kulture na svakom satu i svi ispitani učitelji najčešće ocjenjuju pjevanje. Učenike ocjenjuju ocjenama odličan i vrlo dobar, a ostale ocjene ne upotrebljavaju često. Samo 20 % učitelja ocjenjuje učenike na satima glazbene kulture grupno jer se vode načelom da nastava mora biti ugodna i lagana te ničim ne opterećivati učenike. Ocjenjivanje u nastavi glazbene kulture ne bi smjelo biti učenicima stresno, a uobičajeni oblici ocjenjivanja trebali bi se temeljiti na nastavnikovu promatranju učenikova rada u razredu. Većina učitelja od učenika zahtijeva pjevanje teksta pjesme napamet i tako ne uvažava činjenicu u *Nastavnom planu i programu za osnovnu školu* da pjevanje ne podrazumijeva obvezatno zapamćivanje teksta. Većina učitelja smatra da zaključnu odličnu ocjenu mogu imati i učenici koji nemaju razvijene glazbene sposobnosti. Te sposobnosti se kod učenika nižih razreda razvijaju pa to ne smije utjecati na ocjenu. U nastavi glazbene kulture pri ocjenjivanju u obzir treba uzeti odnos prema predmetu i glazbi (Šulentić Begić i Živković, 2013). Učitelj u nastavi glazbe treba vrednovati i uzimati u obzir posjete učenika kazalištu i koncertima, sudjelovanje u glazbenim projektima, praćenje televizijskih, radijskih i internetskih glazbenih emisija i dr. Obvezni elementi vrednovanja od 1. do 8. razreda učenja u nastavi Glazbene kulture su: *Slušanje i poznavanje glazbe* i *Izražavanje glazbom i uz glazbu* (MZO, 2019 b). U *Kurikulumu nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije* piše:

Praćenje i vrednovanje učenika u nastavi glazbe je sastavni dio svakog nastavnog sata i treba se odvijati prirodno, ne stvarajući stresnu situaciju za učenike. Učitelj će pratiti individualni i skupni napredak učenika za što će učenici dobiti pravovremenu opisnu povratnu informaciju i prijedloge za unapređivanje učenja (2019 b, str. 82).

U pjevanju i sviranju važniji je proces od krajnjeg rezultata. Postignuće u tim aktivnostima ovisi o glazbenim sposobnostima koje utječu na razinu uspješnosti učenika. Učenike s manje razvijenim glazbenim sposobnostima učitelj ocjenjuje tijekom skupnog muziciranja, a ne tijekom individualnog rada. On vrednuje i ocjenjuje njihov odnos prema aktivnosti i njihovu uključenost. Učenik sa slabijim sposobnostima ne smije dobiti negativnu povratnu informaciju. Ako pjeva ili svira netočno, ne smije dobiti nižu ocjenu i to posebice u nižim razredima osnovne škole.

On treba dobiti smjernice u čemu je bio uspješan i kako poboljšati svoju izvedbu. Učenicima treba omogućiti poticajno okruženje. Učitelj mora razmišljati o tome da se u toj dobi glazbene sposobnosti učenika intenzivno razvijaju (MZO, 2019 b).

3.6.3. Tjelesna i zdravstvena kultura

Predmet TZK omogućuje da učenici bolje upoznaju svoje tijelo, njegovo funkcioniranje, prednosti i ograničenja, da razumiju važnost cjeloživotnoga tjelesnog vježbanja za očuvanje i unaprjeđenje zdravlja; potiče skladan rast i razvoj organizma te pravilno tjelesno držanje; pridonosi većim radnim sposobnostima, uspjehu u učenju te osobnom i socijalnom razvoju (MZO, 2019 d, str. 5).

Cilj Tjelesne i zdravstvene kulture prema *Nastavnom planu i programu* iz 2006. godine jest osposobiti učenike za primjenu teorijskih i motoričkih znanja koja omogućuju samostalno tjelesno vježbanje radi bolje kvalitete življenja. Tjelesna i zdravstvena kultura učinkovito mijenja osobine i razvija sposobnosti. Ovaj nastavni predmet izravno promiče zdravlje kao nezamjenjiv čimbenik svih ljudskih aktivnosti (MZO, 2006). U predmetnom kurikulumu nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura stoji podjela na četiri predmetna područja: *Kineziološka teorijska i motorička znanja; Morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti; Motorička postignuća i Zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja*. Predmetna područja su međusobno povezana i omogućavaju stjecanje motoričkih znanja, vještina i navika. Dan je prijedlog zastupljenosti predmetnih područja u razrednoj nastavi pa bi tako najzastupljenije područje trebalo biti *Kineziološka teorijska i motorička znanja* (40 %), zatim *Zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja* (30 %), *Morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti* (20 %), a najmanje zastupljeno područje je *Motorička postignuća* (10 %). Kvalitativnim osvrtima učitelj treba detaljnije opisati ukupnost i razinu odgojno-obrazovnih postignuća učenika u određenome obrazovnom razdoblju. Opis učenikovih dosadašnjih postignuća i napredovanja u predmetu treba biti točan i konkretan te u obliku osvrta (MZO, 2019 d). *Kao numerički pokazatelj razine usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda definiranih kurikulumom zadržavaju se školske ocjene od pet stupnjeva* (MZO, 2019 d, str. 28). Praćenje i provjeravanje učenika provodi se zbog utvrđivanja stanja morfoloških obilježja, motoričkih i funkcionalnih sposobnosti te dobivanja povratne informacije izravno o tjelesnoj spremnosti, a neizravno i o zdravstvenome statusu učenika pa se na temelju dobivenih informacija planira i programira nastavni proces. Sadržaji praćenja i provjeravanja su:

motorička znanja, motorička postignuća, morfološke značajke, motoričke i funkcionalne sposobnosti, aktivnost učenika i odgojni učinci. Elementi ocjenjivanja koji se neposredno kriterijski ocjenjuju su: motorička znanja (40 %), motorička postignuća (10 %) i aktivnost učenika i odgojni učinci (50 %) (MZO, 2019 d).

3.7. Mišljenja stručnjaka o ocjenjivanju u prva četiri razreda osnovne škole

U knjizi prof. Matijevića iz 2004. godine prikazani su rezultati dvomjesečne studije te je korištena *Delfi-tehnika*. Profesori sudionici studije došli su do prijedloga o ocjenjivanju u svim nastavnim predmetima nižih razreda osnovne škole. Njihova mišljenja te mišljenja nekih drugih profesora koji nisu sudjelovali u studiji prikazana su u sljedećim potpoglavljima.

3.7.1. Likovna kultura

Profesor Marijan Jakubin smatra da u nastavi likovne kulture treba vrednovati i ocjenjivati sam stvaralački proces i potencijal u području slikanja, crtanja, grafike i prostorno-plastičnog oblikovanja. On govori da učitelj treba davati opisne ocjene za sam proces i produkt te smatra da brojčana ocjena ne govori o osobnosti i afinitetu svakog pojedinog učenika. Učenik treba ovladavati elementima likovnog jezika u samom procesu kreativnog izražavanja i praktičnog rada likovnotehničkim sredstvima. U ocjenjivanju bi se mogli koristiti izrazi *više*, *manje* i *izrazito* s obzirom na likovna područja i elemente vrednovanja i ocjenjivanja. Smatra da se negativno vrednovanje treba odnositi na stereotipnost, shematizam, šablonizam, nesamostalnost, nezainteresiranost i neupornost u radu (Matijević, 2004).

Profesorica Nada Grgurić, koja je također sudjelovala u studiji, smatra da učitelj u nižim razredima treba jako dobro poznavati razvoje likovne faze učenika te njihove mogućnosti kako bi mogao vrednovati rad. Ona smatra da je najvažnije vrednovati sam likovni proces stvaranja, a to se može samo opisno tako da se prati njihov razvitak isticanjem pozitivnih značajki. Smatra da je brojčano ocjenjivanje – koje proizlazi iz učenja likovnog izražavanja iz udžbenika koji nudi gotove slike koje učenici kopiraju – suprotno metodičko-didaktičkim načelima u likovnoj kulturi. Brojčanim ocjenama ocjenjuje se gotov likovni rad, a ne proces koji bi se trebao vrednovati pa zato treba koristiti opisno ocjenjivanje (Matijević, 2004).

Profesor Bogomil Karlavaris u svojoj knjizi *Metodika likovnog odgoja 2* daje svoje mišljenje o ocjenjivanju u nastavi likovne kulture. On govori da u procesu ocjenjivanja učenika u nastavi likovne kulture učitelj treba razlikovati 3 kriterija – estetski, pedagoški (individualnost kao osnova likovnog razvoja) te psihološki (osobitosti likovnih aktivnosti uzrokovane učenikovom dobi, motivacijski mehanizmi, individualne razlike). On je mišljenja da je brojčano ocjenjivanje lakše, ali nedovoljno precizno. Likovna problematika je kompleksna pa se opisnim ocjenjivanjem može detaljnije obrazlagati uspješnost rezultata (Karlavaris, 1988). Karlavaris u svojoj knjizi iz 1988. godine govori:

Kod opisnog ocjenjivanja neophodno je razviti okvirne kriterije – što se ocjenjuje i u kojim gradacijama, da bi se opisne ocjene ipak mogle međusobno uspoređivati. Ako se to ne učini, gubi se svaki smisao opisnog ocjenjivanja, jer prelazi u subjektivni opis utisaka o učeniku (str. 159).

Također smatra da nije potrebno ocjenjivati svaki rad, ali na svakom satu treba dati verbalno mišljenje o radu svakog pojedinog učenika. Ponekad je potrebno i ocjenjivati određene etape te ocjenjivanje učiniti pred učenicima tako da oni sudjeluju i izriču svoje mišljenje (Karlavaris, 1988).

Likovni pedagog Josip Roca u svojoj knjizi *Likovni odgoj u osnovnoj školi* govori da učitelj ne ocjenjuje samo znanje, nego i sposobnost primjene stečenog znanja i iskustava. Piše kako neki pokušaji zamjene brojčanog ocjenjivanja opisnim nisu uspjeli jer su nastavnici opisno ocjenjivanje primjenjivali jednostrano, a ni kriteriji za valorizaciju likovnih ostvarenja nisu bili dovoljno izrađeni. Navodi pet komponenata praćenja razvoja sposobnosti likovnog izražavanja i oblikovanja učenika prema fazama razvoja: radne navike, iskustvo i znanje, interesi i zalaganje, subjektivne mogućnosti te objektivne mogućnosti. Smatra da ovi kriteriji mogu pomoći upoznati ličnost učenika, sklonosti, sposobnosti ocjenjivanja učenika, uz eliminiranje subjektivnih stavova nastavnika i njegovih kriterija (Roca, 1979). *Na osnovi proučavanja i praćenja razvoja sposobnosti likovnog izražavanja i oblikovanja mogu se provoditi objektivnije i sigurnije metode ocjenjivanja učenika, uz eliminiranje subjektivnih stavova nastavnika i njegovih kriterija* (Roca, 1979, str. 75-76). Svaki rad učenika nije potrebno ocjenjivati pisano, već usmenom opisnom ocjenom na svakom nastavnom satu davanjem povratne informacije. U samom procesu ocjenjivanja mogu sudjelovati i učenici te procjenjivati najbolje radove, ali uz argumentirana obrazloženja ocjena (Roca, 1979).

Profesor Emil Robert Tanay u svojem priručniku za nastavnike *Likovna kultura u nižim razredima osnovne škole* govori: *Ocijeniti učenika stoga znači bolje ga razumjeti, bolje zapaziti njegove mogućnosti, stvaralačke i izražajne sposobnosti i dostignuća.* Učitelj treba vrednovati elemente opažanja, kreativnosti i izražavanja. Na taj se način može uočiti da nema loših dječjih radova jer svaki rad ima elemente koji se mogu vrednovati prema specifičnom izrazu individualnosti. Osnovni preduvjet vrednovanja je poznavanje likovnog jezika. Vrednovanje rada učenika mora dati globalnu ocjenu za spremnost i sposobnost uočavanja i nalaženja novih problema u likovnom materijalu te globalnu ocjenu za ostvarena djela s obzirom na ukupnu estetsku vrijednost i originalnost. Na kraju godine treba sabrati bilješke praćenja. Praćenje i vrednovanje izražava se stupnjevima *više, manje i izrazito*, a postoje još neke karakterizacije opisne ocjene poput: *dosljedan, samostalan, zainteresiran, maštovit, sklon imitaciji, senzitivan, fleksibilan* itd. (Tanay, 1990). *Ocjenjivanje je dakle, poput dijagnostičkog postupka kojim se definiraju jače i slabije sposobnosti djeteta u nizu vrijednosnih elemenata razvoja likovnosti* (Tanay, 1990, str. 115).

3.7.2. Glazbena kultura

Profesorica Diana Atanasov-Piljek u studiji profesora Matijevića daje mišljenje da nastava glazbene kulture treba izgraditi kritičkog poznavatelja i ljubitelja glazbe, a ona se ostvaruje kroz područja pjevanja, sviranja, slušanja glazbe i glazbenog stvaralaštva. Profesorica smatra da bi učenike na satu glazbene kulture trebalo ocjenjivati opisno. Ocjena bi trebala biti poticajna i isticati učenikov interes, napredak te upućivati na elemente koje je potrebno razvijati. Smatra da se sve sposobnosti, a sposobnost pjevanja ponajmanje, ne trebaju ocjenjivati brojčano. Svjesna je pravilnika o ocjenjivanju koji nalaže brojčano ocjenjivanje pa daje prijedlog ocjenjivanja u području pjevanja izvrsnom ocjenom svih učenika koji pravilno intoniraju, ali i onih koji napreduju tijekom godine (Matijević, 2004).

3.7.3. Tjelesna i zdravstvena kultura

Profesor Vatroslav Horvat, također sudionik u studiji profesora Matijevića, smatra da, kako kineziološka kultura pripada u područje odgoja, vrlo važnu ulogu pri ocjenjivanju treba imati napredak učenika. U tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi treba procjenjivati antropološke značajke, motorička znanja i motorička postignuća te zalaganje i sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima. Profesor prikazuje te

komponente ocjenjivanja u tablici te se svaka procjenjuje pridjevima *slabo*, *dobro* i *izvršno*. Oznake se stavljaju ispod odgovarajućeg pridjeva. Trenutačno se procjena dominantno zasniva na prosječnim vrijednostima za sve učenike (Matijević, 2004).

3.8. Prikaz dosadašnjih istraživanja

3.8.1. Učitelji razredne nastave i problem ocjenjivanja u osnovnoj školi

U knjizi profesora Matijevića *Ocjenjivanje u osnovnoj školi* prikazuje se istraživanje pod nazivom *Učitelji razredne nastave i problem ocjenjivanja u osnovnoj školi*. Istraživanje je provedeno 2002. godine na uzorku od 148 učitelja razredne nastave iz središnje Hrvatske. Oni su bili mentori studentima četvrte godine Učiteljskog fakulteta, a radili su na području Karlovačke, Sisačko-moslavačke, Krapinsko-zagorske, Međimurske, Varaždinske, Bjelovarsko-bilogorske i Zagrebačke županije te Grada Zagreba. U istraživanju se ispituje mišljenje učitelja o najavljenim promjenama u ocjenjivanju te njihova sposobnost i spremnost da te promjene provedu. Željela se provjeriti i hipoteza o tome da su stariji učitelji nespremni na promjene, a mladi imaju veliku želju za mijenjanjem sustava obrazovanja. Pretpostavljeno je da stariji učitelji teže prihvaćaju promjene u nastavi, a najviše one koje se odnose na ocjenjivanje. Prva postavljena tvrdnja odnosila se na objektivnost u ocjenjivanju jer su mnogi učitelji uvjereni u svoju objektivnost pri ocjenjivanju aktivnosti i znanja učenika. 65.25 % ispitanika se slaže ili u potpunosti slaže da ocjena nije objektivni pokazatelj uspješnosti učenika, a 27.66 % je suprotnog mišljenja. 7.09 % ispitanika je neodlučno. Druga tvrdnja odnosila se na to trebaju li se likovna, glazbena i tjelesna kultura te vjeronauk ocjenjivati u prva četiri razreda osnovne škole. 71.63% ispitanika složilo se da se nastava iz ovih predmeta može organizirati bez ocjenjivanja, a samo 2.84% nimalo se ne slaže s tim. S trećom tvrdnjom da je potrebno ukinuti negativne ocjene u osnovnoj školi ne slaže se 73.76 % ispitanika, a samo 13 % učitelja smatra tu mogućnost dobrom. 37.51 % najstarijih učitelja složilo se s ukidanjem negativnih ocjena, dok se mlađih učitelja složilo samo 6.25 %. Ispitanici su se (njih 84.00 %) složili s četvrtom tvrdnjom da će učenici rado sudjelovati u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture i bez dobivanja brojčanih ocjena. Trinaesta tvrdnja ne pojavljuje se u tablici u kojoj su nabrojene ostale tvrdnje. Tvrdnja se navodi u tekstu rada i podaci se interpretiraju, a ona je zapravo kontrola četvrte tvrdnje. Ona govori da učenike

osnovne škole ne treba ocjenjivati brojčano u nastavi TZK-a te se s njom složilo 62 % ispitanika. Sa šestom tvrdnjom da ponašanje učenika u osnovnoj školi treba ocjenjivati brojčano ne slaže se 66 % ispitanika, a 22 % se slaže. Sedma tvrdnja odnosi se na opisno ocjenjivanje likovne, glazbene i tjelesne kulture u osnovnoj školi. S njom se složilo 64 % ispitanika, ali više od petine ne prihvaća takvo rješenje. Da bi se na nastavi vjeronauka trebalo ocjenjivati samo opisno smatra 72 % ispitanika, ali autor upućuje da se za takvo što treba konzultirati s vjeroučiteljima te stručnjacima za vjeronaučni odgoj. S devetom tvrdnjom da učenik uvijek unaprijed treba znati kada će biti ispitan usmeno ili pismeno složilo se 31 % ispitanika, a 51 % se nije složilo. 74 % ispitanika slaže se s desetom tvrdnjom da treba kombinirati brojčane ocjene s opisnim već od prvog razreda, ali s jedanaestom tvrdnjom da u početnim razredima osnovne škole treba učenike pratiti i ocjenjivati samo opisno ne slaže se 77 % ispitanih učitelja. S petnaestom tvrdnjom da u prva dva razreda osnovne škole učenike treba ocjenjivati samo opisno, a u trećem kombinirati i brojčane ocjene nije se složilo 60 % ispitanika, a 24 % prihvatilo bi takav način ocjenjivanja. 73 % ispitanika slaže se s dvanaestom tvrdnjom da za pozitivnu ocjenu učenik treba imati točno riješeno najmanje polovicu zadataka. Ostale ocjene većinom se određuju prema osobnoj jednadžbi svakog učitelja (subjektivno). Peta i četrnaesta tvrdnja nisu interpretirane u raspravi, ali su navedene i podaci prikazani u tablici s rezultatima. Negativne ocjene za nenošenje opreme na sat TZK-a davalo bi 9.93 % učitelja, a 80.14 % ispitanih učitelja ne slaže se s tom tvrdnjom. 98.58 % ispitanika slaže se da za učenike koji rade po prilagođenim programima treba primjenjivati posebne kriterije ocjenjivanja, a ostalih 1.42 % je neodlučno. Na pitanje, koje se ne nalazi na popisu tvrdnji, o tome koliko su spremni učiti i mijenjati svoj način rada u školi, čak 19.86 % odgovorilo je da je *vrlo spremno*, a 48.23 % da je *spremno uložiti mnogo* u učenje i mijenjanje svog načina rada. 25.53 % smatra da je njihova spremnost djelomična, a 2.84 % da je mala (Matijević, 2004).

Ispitivanje nije pokazalo razlike u mišljenjima učitelja s obzirom na radni staž ispitanika. Samo u trećoj (ukidanje negativnih ocjena) i petoj (negativno ocjenjivanje na satu TZK-a) tvrdnji vidljiva je statistički značajna razlika, a ostale tvrdnje pokazuju da nema razlike u mišljenjima. Tvrdnje također pokazuju nekonzistentnost odgovora učitelja jer su oni i za opisno i za brojčano, ali i za kombinirano ocjenjivanje. Ako bi se provodila promjena, učitelje je potrebno educirati za rad prema novim didaktičkim, pedagoškim i dokimološkim rješenjima i teorijama. Smatra se da bi takvo istraživanje trebalo provesti i među vjeroučiteljima, ravnateljima te učiteljima predmetne nastave

kako bi rezultati davali realniju sliku o poteškoćama koje će se dogoditi pri provođenju promjena u području osnovnoškolskog obrazovanja te obaveznog školovanja (Matijević, 2004).

3.8.2. Istraživanje o opisnom ocjenjivanju

U radu *Opisno ocjenjivanje* iz 1984. godine Lucija Milohnić prikazuje rezultate istraživanja provedenog među 143 učitelja prvog i drugog razreda osnovne škole. Učitelji drugog razreda su godinu i pol, a učitelji prvog razreda jednu godinu ocjenjivali i pratili učenike opisno. Nema statistički značajne razlike u mišljenjima učitelja prvog i drugog razreda. Oko 90 % učitelja smatra da su učenici bili motivirani i bez brojčanih ocjena te da su bili jednako informirani o svom radu kao i prije. Učitelji smatraju da je opisno ocjenjivanje imalo pozitivan utjecaj (48.95 %) ili nije imalo utjecaja na kvalitetu rada (43.35 %). 81.35 % učitelja smatra da je opisno ocjenjivanje s gledišta učenika puno bolje od brojčanog ocjenjivanja. Učitelji su naveli sljedeće poteškoće pri opisnom ocjenjivanju: previše administracije; brojnost razrednih odjeljenja i njihova heterogenost (učenici različite kronološke dobi, učenici s poteškoćama u razvoju, kombinacije), što onemogućava pravi pristup radu u cjelini pa prema tome i praćenju i ocjenjivanju; nedovoljno vremena za praćenje velikog broja učenika; nedovoljno vremena za donošenje ocjena; strah od pogrešaka i kritike te nedovoljna pripremljenost.

Učitelji su dali prijedloge kako poboljšati opisni način ocjenjivanja, a neki od njih su: osigurati dovoljno vremena po jedinstvenom kriteriju, npr. ovisno o broju učenika u razredu; polugodišnje ocjene trebalo bi usmeno prezentirati učenicima i roditeljima, neposredni kontakti s roditeljima ocjenu obogaćuju uputama za eventualnu pomoć učeniku te omogućuju širi i detaljniji komentar ocjene, čime ona dobiva na informacijskoj vrijednosti (Milohnić, 1984).

3.8.3. Stavovi učenika četvrtih razreda osnovne škole o likovnoj kulturi i ocjenjivanju u nastavnom predmetu Likovna kultura

U znanstvenom članku *Stavovi učenika četvrtih razreda osnovne škole o likovnoj kulturi i ocjenjivanju u nastavnom predmetu likovna kultura* iz 2010. godine prikazuje se provedeno istraživanje na uzorku od 300 učenika dviju osnovnih škola (jedna u Šibeniku, a jedna u Splitu). Problemi istraživanja bili su: vole li učenici nastavu Likovne kulture i kako procjenjuju važnost tog nastavnog predmeta te kakve ocjene

imaju iz tog nastavnog predmeta, vole li više brojčane ocjene ili opisno vrednovanje u nastavi Likovne kulture, motiviraju li ih ocjene za daljnji rad, znaju li što učiteljica ocjenjuje u njihovim likovnim radovima te vole li zajedno s učiteljicom/učiteljem ocjenjivati svoje likovne radove. Rezultati istraživanja pokazali su da je ocjena odličan u predmetu Likovna kultura najčešća ocjena (Kušćević i sur., 2010). Kušćević i suradnici u svom radu prikazuju ove rezultate istraživanja:

Ocjenu odličan postiglo je 72,5 % dječaka i 84 % djevojčica iz Splita, te 41,7 % dječaka i 72,8 % djevojčica iz Šibenika. I ocjena vrlo dobar bila je također vrlo učestala u ocjenjivanju učeničkih radova 23,2 % učenika i 14,8 % učenica iz Splita, te 51,4 % učenika i 20,5 % učenica iz Šibenika ocijenjeno je ovom ocjenom (2010, str. 218).

Ocjene *nedovoljan* i *dovoljan* nisu bile upotrijebljene. Ocjenu *dobar* dobilo je samo 4.3 % učenika i 1.2 % učenica u Splitu te 6.9 % učenika i 1.3 % učenica u Šibeniku. Djevojčice iz obje škole postigle su bolje rezultate u nastavi Likovne kulture. Utvrđeno je kako učenici oba spola i u Splitu i u Šibeniku izrazito vole ovaj nastavni predmet jer je većina ispitanika odgovorila kako ga jako voli. Većina ispitanika taj predmet smatra srednje važnim u svom odgoju i obrazovanju. Učenici su između brojčanog, opisnog te kombiniranog brojčanog i opisnog ocjenjivanja u najvećem postotku odabrali kombinirano ocjenjivanje. Autori istraživanja govore da brojčana i opisna ocjena zajedno daju bolji uvid u rad učenika (Kušćević i sur., 2010). Kušćević i suradnici smatraju:

U ocjenjivanju u nastavi likovne kulture uz brojčanu ocjenu, nužno je i opisno pratiti napredovanje učenika. Opisnom ocjenom nastoji se analitički iskazati razina učenikova postignuća. Pri opisnom ocjenjivanju trebala bi se iskazati konkretna znanja, sposobnosti i vještine koje je učenik stekao, ali i znanja koja je trebao steći ali ih nije postigao te bi trebalo elaborirati cjelokupno učeničko ponašanje koje je pratilo učenikovo učenje u toku nastavnog procesa (2010, str. 221).

Zaključna ocjena iz likovne kulture na kraju polugodišta ili na kraju školske godine mora biti utemeljena u opisnim bilješkama o praćenju učenika i brojčanim ocjenama upisanim u imenik prema elementima vrednovanja te obrazložena učenicima (Kušćević i sur., 2010). Kušćević i suradnici prikazuju mišljenja učenika o brojčanom ocjenjivanju:

Upitani da obrazlože zašto vole brojčanu ocjenu iz Likovne kulture učenici su u prvom redu naveli zato što im ta ocjena popravlja prosjek ocjena općeg uspjeha i zato što se njihovi roditelji vesele odličnoj ocjeni iz Likovne kulture (najveći broj odgovora), te potom zato što uvijek dobiju odličan, a tek u manjem broju odgovora djeca vole brojčanu ocjenu jer

im tada rad kao uspješan bude izložen na panou. Iako su navedeni razlozi važni učenicima, učenike bi trebalo potaknuti da se vesele ocjeni kada je ona objektivna i zaslužena (2010, str. 222).

Također se pokazalo da je većina učenika jako motivirana za rad dobrim ocjenama. Ocjenjivanje i procjenjivanje likovnih radova treba provesti kroz zajednički razgovor učitelja i učenika. Ono treba biti utemeljeno na objektivnim likovnim vrijednostima. U komunikaciji s učenicima treba istaknuti ono što je likovno originalno i vrijedno, a kroz tu komunikaciju produbljuje se, osvješčuje i usvaja likovni jezik. U rezultatima se može uočiti da učenici jako vole procjenjivati rad s učiteljima, ali im je draže da ih učiteljica ocjenjuje sama, nego svi zajedno (Kuščević i sur., 2010).

4. METODOLOGIJA

4.1. Cilj

Metodologija istraživanja odgoja i obrazovanja obuhvaća niz različitih i sveobuhvatnih paradigmatiskih pristupa, metoda prikupljanja i analiziranja podataka te njihovih interpretiranja, a u ovom je empirijskom istraživanju zbog ontologije cilja odabran kvantitativni pristup (Cohen, Manion i Morrison, 2007; Creswell, 2012; Dubovicki i Topolovčan, 2020a; Dubovicki i Topolovčan, 2020b; Matijević i Topolovčan, 2017; Topolovčan, 2016, 2017). Cilj ovog istraživanja bio je doznati što učitelji razredne nastave misle o opisnom ocjenjivanju u nastavnim predmetima Glazbene, Likovne te Tjelesne i zdravstvene kulture u prva četiri razreda osnovne škole; u kojem postotku se slažu s opisnim, brojčanim ili kombiniranim načinom ocjenjivanja u ovim predmetima te postoje li razlike u mišljenjima između učitelja s manje, srednje i više godina radnog staža.

4.2. Problemi

U skladu s navedenim ciljem formulirani su sljedeći problemi:

1. Postoji li statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o objektivnosti brojčane ocjene.
2. Postoji li statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o uračunavanju brojčanih ocjena iz glazbene, likovne i tjelesne i zdravstvene kulture u prosjek ocjena.
3. Postoji li statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o potrebi ocjenjivanja glazbene, likovne i tjelesne i zdravstvene kulture u prva četiri razreda osnovne škole.

4. Postoji li statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o brojčanom ocjenjivanju glazbene, likovne i tjelesne i zdravstvene kulture u prva četiri razreda osnovne škole.
5. Postoji li statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o opisnom ocjenjivanju glazbene, likovne i tjelesne i zdravstvene kulture u prva četiri razreda osnovne škole.
6. Postoji li statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o kombiniranom brojčanom i opisnom ocjenjivanju glazbene, likovne i tjelesne i zdravstvene kulture već od prvog razreda osnovne škole.
7. Postoji li statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o opisnom ocjenjivanju u prva dva razreda osnovne škole te kombiniranom opisnom i brojčanom ocjenjivanju u trećem i četvrtom razredu osnovne škole.
8. Postoji li statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o sudjelovanju učenika u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture bez brojčanih ocjena.
9. Postoji li statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o upisivanju negativne ocjene učenicima ako ne nose opremu za tjelesnu i zdravstvenu kulturu.
10. Postoji li statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o brojčanom ocjenjivanju ponašanja učenika na satima Glazbene, Likovne i Tjelesne i zdravstvene kulture.

4.3. Hipoteze

Nul-hipoteze koje se postavljaju na temelju navedenih problema su:

1. Ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o objektivnosti brojčane ocjene.
2. Ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o uračunavanju brojčanih ocjena iz glazbene, likovne i tjelesne i zdravstvene kulture u prosjek ocjena.
3. Ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o potrebi ocjenjivanja glazbene, likovne i tjelesne i zdravstvene kulture u prva četiri razreda osnovne škole.
4. Ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o brojčanom ocjenjivanju glazbene, likovne i tjelesne i zdravstvene kulture u prva četiri razreda osnovne škole.
5. Ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o opisnom ocjenjivanju glazbene, likovne i tjelesne i zdravstvene kulture u prva četiri razreda osnovne škole.
6. Ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o kombiniranom brojčanom i opisnom ocjenjivanju glazbene, likovne i tjelesne i zdravstvene kulture već od prvog razreda osnovne škole.

7. Ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o opisnom ocjenjivanju u prava dva razreda osnovne škole te kombiniranom opisnom i brojčanom ocjenjivanju u trećem i četvrtom razredu osnovne škole.
8. Ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o sudjelovanju učenika u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture bez brojčanih ocjena.
9. Ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o upisivanju negativne ocjene učenicima ako ne nose opremu za tjelesnu i zdravstvenu kulturu.
10. Ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o brojčanom ocjenjivanju ponašanja učenika na satima Glazbene, Likovne i Tjelesne i zdravstvene kulture.

4.4. Uzorak

Istraživanje je provedeno u siječnju, veljači i ožujku 2020. godine među 150 učitelja/ica sjeverozapadne Hrvatske. Učitelji/ice su bili mentori/ice studentima/icama četvrte godine *Učiteljskog fakulteta*, a rade u jednoj OŠ Grada Zagreba, tri OŠ Zagrebačke županije, tri OŠ Krapinsko-zagorske županije, tri OŠ Koprivničko-križevačke županije, sedam OŠ i jednoj PŠ Međimurske županije te u osam OŠ i pet PŠ Varaždinske županije. U istraživanju je sudjelovalo 69 (46 %) učitelja/ica iz Varaždinske županije, 35 (23.33 %) iz Međimurske, 18 (12 %) iz Krapinsko-zagorske, 17 (11.33 %) iz Zagrebačke i 9 (6 %) iz Koprivničko-križevačke županije te 2 (1.33 %) iz Grada Zagreba. Od ukupnog broja ispitanika sudjelovala su samo 4 (2.67 %) učitelja razredne nastave, a ostalih 146 (97.63 %) su bile učiteljice razredne nastave. Raspon radnog staža učitelja/ica bio je od 1 do 43 godine rada u struci. 28 (18.67 %) učitelja/ica ima između 1 i 13 godina staža, 39 (26 %) učitelja/ica ima između 14 i 26

godina staža, a 83 (55.33 %) učitelja/ica ima između 27 i 43 godina staža u struci. Učitelji/ice nisu bili selekcionirani ni po kojem kriteriju, već su u istraživanje ušli mentori/ice koji su bili *pri ruci* te je zato uzorak prigodan. Uzorak je i slučajan jer je bilo koji učitelj mogao biti izabran za mentora.

4.5. Instrumentarij

U istraživanju je korišten upitnik o ocjenjivanju (Prilog 1). Na početku se nalazi kratka uputa o temi, svrsi istraživanja, upotrebi podataka za izradu ovog rada te o anonimnosti i dobrovoljnosti ispunjavanja upitnika. Prvi dio upitnika odnosi se na deterministička obilježja sudionika. Mjerna skala tih obilježja je nominalna. Trebalo je zaokružiti spol te napisati godine rada u školi, ime škole, mjesto i županiju u kojoj se škola nalazi. U drugom dijelu upitnika nalazi se 10 tvrdnji *Likertove ljestvice*. Trebalo je procijeniti slaganje s ponuđenim tvrdnjama ordinalnom skalom od 5 stupnjeva (1 – uopće se ne slažem; 2 – uglavnom se ne slažem; 3 – niti se slažem, niti se ne slažem; 4 – uglavnom se slažem; 5 – u potpunosti se slažem).

4.6. Postupak

Upitnike su učiteljima/icama razredne nastave podijelili studenti 4. godine Učiteljskog studija Učiteljskog fakulteta Odsjeka u Čakovcu tijekom prakse u veljači. Neki upitnici u Varaždinskoj županiji podijeljeni su u siječnju. Upitnici su bili isprintani na papiru. U nekim školama bila je potrebna službena obavijest ravnatelju škole o provođenju istraživanja. Sudjelovanje u ispitivanju bilo je anonimno (bez imena i potpisa učitelja koji je riješio upitnik) i dobrovoljno. To je bilo naznačeno u kratkoj uputi na početku upitnika pa je tako, naravno, bilo i učitelja/ica koji su odbili sudjelovati u istraživanju.

4.7. Statistička obrada

Podaci dobiveni istraživanjem kvantitativno su obrađeni u statističkom *IBM* programu *SPSS 20*. Prikazana je brojnost i postotak slaganja i neslaganja ispitanika sa svakom pojedinom tvrdnjom o brojčanom, opisnom i kombiniranom ocjenjivanju; ocjenjivanju ponašanja; uračunavanju ocjena u prosjek; potrebi ocjenjivanja u

likovnoj, glazbenoj i tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi te negativnim ocjenama za nenošenje opreme u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi. Proveden je i neparametrijski *Kruskal-Wallis H test* kako bi se ispitale razlike u mišljenjima između učitelja razredne nastave s 1 do 13, 14 do 26 i 27 do 43 godina radnog staža (nezavisna varijabla).

5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Za svaku od 10 tvrdnji u *Tablici 1.* prikazan je broj sudionika koji su zaokružili pojedini stupanj slaganja ili neslaganja te udio zaokruženih stupnjeva u ukupnom broju odgovora na pojedinu tvrdnju. Ponuđeni udjeli (ne)slaganja bili su: 1 (uopće se ne slažem); 2 (uglavnom se ne slažem); 3 (niti se slažem, niti se ne slažem); 4 (uglavnom se slažem); 5 (u potpunosti se slažem).

Tablica 1. Postoci slaganja ispitanika s tvrdnjama

TVRDNJA	STUPANJ SLAGANJA	f	$p\%$
TVRDNJA 1.	1	3	2.0
	2	22	14.7
	3	35	23.3
	4	62	41.3
	5	28	18.7
TVRDNJA 2.	1	31	20.7
	2	33	22.0
	3	25	16.7
	4	31	20.7
	5	30	20.0
TVRDNJA 3.	1	20	13.3
	2	29	19.3
	3	18	12.0
	4	35	23.3
	5	48	32.0
TVRDNJA 4.	1	84	56.0
	2	41	27.3
	3	17	11.3
	4	6	4.0
	5	2	1.3

TVRDNJA 5.	1	18	12.0
	2	27	18.0
	3	27	18.0
	4	30	20.0
	5	48	32.0
TVRDNJA 6.	1	18	12.0
	2	11	7.3
	3	22	14.7
	4	49	32.7
	5	50	33.3
TVRDNJA 7.	1	19	12.7
	2	29	19.3
	3	33	22.0
	4	46	30.7
	5	23	15.3
TVRDNJA 8.	1	3	2.0
	2	10	6.7
	3	15	10.0
	4	37	24.7
	5	85	56.7
TVRDNJA 9.	1	62	41.3
	2	37	24.7
	3	23	15.3
	4	20	13.3
	5	8	5.3
TVRDNJA 10.	1	53	35.3
	2	37	24.7
	3	28	18.7
	4	22	14.7
	5	10	6.7

S prvom tvrdnjom (*Brojčana ocjena nije objektivni pokazatelj znanja i sposobnosti učenika*) uglavnom ili u potpunosti se slaže 60 % ispitanika. S njom se uopće ili uglavnom ne slaže 16.7 %, a 23.3 % ispitanika je neodlučno. S drugom tvrdnjom (*Brojčane ocjene iz glazbene, likovne te tjelesne i zdravstvene kulture se trebaju uračunavati u prosjek ocjena*) uopće ili uglavnom se ne slaže 42.7 %, a uglavnom ili u potpunosti se slaže 40.7 % ispitanika. 16.7 % ispitanika je neodlučno. S trećom tvrdnjom (*U prva četiri razreda osnovne škole ne treba ocjenjivati glazbenu, likovnu te tjelesnu i zdravstvenu kulturu*) uglavnom ili u potpunosti se slaže 53.3 % ispitanika, a uopće ili uglavnom se ne slaže 32.6 %. Neodlučno je 12 % ispitanika. S četvrtom tvrdnjom (*U osnovnoj školi učeničke aktivnosti vezane uz glazbenu, likovnu te tjelesnu i zdravstvenu kulturu treba ocjenjivati samo brojčano*) uopće se ili uglavnom ne slaže 83.3 % ispitanika, a 11.3 % ispitanika je neodlučno, a uglavnom ili u potpunosti se slaže samo 5.3 % ispitanika. S petom tvrdnjom (*U osnovnoj školi učeničke aktivnosti vezane uz glazbenu, likovnu te tjelesnu i zdravstvenu kulturu treba ocjenjivati samo opisno*) uglavnom ili u potpunosti se slaže 52 % ispitanika, a uopće ili uglavnom se ne slaže 30 %. Neodlučno je 18 % ispitanika. Sa šestom tvrdnjom (*Već od prvog razreda treba kombinirati opisne i brojčane ocjene prilikom ocjenjivanja znanja i sposobnosti iz glazbene, likovne te tjelesne i zdravstvene kulture*) uglavnom ili u potpunosti se slaže 66 % ispitanika. S njom se uopće ili uglavnom ne slaže 19.3 %, a 14.4 % ispitanika je neodlučno. Sa sedmom tvrdnjom (*U prva dva razreda osnovne škole učenike treba ocjenjivati samo opisno, a u trećem i četvrtom kombinirati opisno i brojčano ocjenjivanje*) uglavnom ili u potpunosti se slaže 46 % ispitanika, a uopće ili uglavnom se ne slaže 32 %. Neodlučno je 22 % ispitanika. S osmom tvrdnjom (*I bez brojčanih ocjena učenici će rado sudjelovati u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture*) uglavnom ili u potpunosti se slaže 81.4 % ispitanika, a uopće ili uglavnom se ne slaže samo 8.7 % ispitanika. Neodlučno je 10 % ispitanika. S devetom tvrdnjom (*Učitelji trebaju upisati negativne ocjene učenicima ako ne nose opremu za tjelesnu i zdravstvenu kulturu*) uopće ili uglavnom se ne slaže 66 %, 15.3 % je neodlučno, a uglavnom ili u potpunosti se slaže 18.6 % ispitanika. S desetom tvrdnjom (*Ponašanje učenika u primarnom obrazovanju na satima glazbene, likovne te tjelesne i zdravstvene kulture treba ocjenjivati brojčano*) uopće ili uglavnom se ne slaže 60 %, uglavnom ili u potpunosti se slaže 21.4%, a 18.7 % ispitanika je neodlučno (vidi Tablicu 1.).

Deskriptivni pokazatelji (aritmetička sredina, medijan, mod, standardna devijacija, maksimum i minimum) prikazani su u *Tablici 2.*

Tablica 2. Deskriptivne vrijednosti

TVRDNJE	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
<i>M</i>	3.60	2.97	3.41	1.67	3.42	3.68	3.17	4.27	2.17	2.33
<i>Mdn</i>	4.00	3.00	4.00	1,00	4.00	4.00	3.00	5.00	2.00	2.00
<i>D</i>	4	2	5	1	5	5	4	5	1	1
<i>SD</i>	1.017	1.437	1.443	.923	1.406	1.328	1.266	1.023	1.250	1.277
<i>min.</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>max.</i>	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5

Kako bi se mogli dati odgovori na postavljena pitanja i potvrditi ili opovrgnuti hipoteze ovog rada, učitelji su prema godinama rada podijeljeni u tri skupine:

1. od 1 do 13 godina radnog staža;
2. od 14 do 26 godina radnog staža;
3. od 27 do 43 godine radnog staža.

Brojnosti i postotak učitelja koji su sudjelovali u istraživanju prema pripadnosti pojedinoj skupini prikazani su u tablici (vidi *Tablicu 3.*).

Tablica 3. Skupine učitelja prema godinama radnog staža

SKUPINE PREMA GODINAMA RADNOG STAŽA	<i>f</i>	<i>P%</i>
1 – 13	28	18.7
14 – 26	39	26.0
27 – 42	83	55.3
UKUPNO:	150	100

Prva hipoteza glasila je da ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o objektivnosti brojčane ocjene.

Tablica 4. Kruskal-Wallis H test prve tvrdnje

TVRDNJA	GODINE RADNOG STAŽA	<i>f</i>	<i>H</i>	<i>p</i>
TVRDNJA 1.	1 – 13	28	78.02	.919
	14 – 26	39	76.04	
	27 – 42	83	74.40	

Nije dobivena statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža (vidi *Tablicu 4.*). Time je ova hipoteza potvrđena.

Druga hipoteza glasila je da ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o uračunavanju brojčanih ocjena iz glazbene, likovne i tjelesne i zdravstvene kulture u prosjek ocjena.

Tablica 5. Kruskal-Wallis H test druge tvrdnje

TVRDNJA	GODINE RADNOG STAŽA	<i>f</i>	<i>H</i>	<i>p</i>
TVRDNJA 2.	1 – 13	28	83.73	.496
	14 – 26	39	75.50	
	27 – 42	83	72.72	

Nije dobivena statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža (vidi *Tablicu 5.*). Time je ova hipoteza potvrđena.

Treća hipoteza glasila je da ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o potrebi ocjenjivanja glazbene, likovne i tjelesne i zdravstvene kulture u prva četiri razreda osnovne škole.

Tablica 6. Kruskal-Wallis H test treće tvrdnje

TVRDNJA	GODINE RADNOG STAŽA	<i>f</i>	<i>H</i>	<i>p</i>
TVRDNJA 3.	1 – 13	28	76.80	.615
	14 – 26	39	69.79	
	27 – 42	83	77.74	

Nije dobivena statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža (vidi *Tablicu 6.*). Time je ova hipoteza potvrđena.

Četvrta hipoteza glasila je da ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o brojčanom ocjenjivanju glazbene, likovne i tjelesne i zdravstvene kulture u prva četiri razreda osnovne škole.

Tablica 7. Kruskal-Wallis H test četvrte tvrdnje

TVRDNJA	GODINE RADNOG STAŽA	<i>f</i>	<i>H</i>	<i>p</i>
TVRDNJA 4.	1 – 13	28	74.23	.703
	14 – 26	39	71.59	
	27 – 42	83	77.77	

Nije dobivena statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža (vidi *Tablicu 7.*). Time je ova hipoteza potvrđena.

Peta hipoteza glasila je da ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o opisnom ocjenjivanju glazbene, likovne i tjelesne i zdravstvene kulture u prva četiri razreda osnovne škole.

Tablica 8. Kruskal-Wallis H test pete tvrdnje

TVRDNJA	GODINE RADNOG STAŽA	f	H	p
TVRDNJA 5.	1 – 13	28	84.07	.441
	14 – 26	39	76.15	
	27 – 42	83	72.30	

Nije dobivena statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža (vidi *Tablicu 8.*). Time je ova hipoteza potvrđena.

Šesta hipoteza glasila je da ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o kombiniranom brojčanom i opisnom ocjenjivanju glazbene, likovne i tjelesne i zdravstvene kulture već od prvog razreda osnovne škole.

Tablica 9. Kruskal-Wallis H test šeste tvrdnje

TVRDNJA	GODINE RADNOG STAŽA	f	H	p
TVRDNJA 6.	1 – 13	28	80.64	.699
	14 – 26	39	71.90	
	27 – 42	83	75.46	

Nije dobivena statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja

razredne nastave s više od 26 godina radnog staža (vidi *Tablicu 9.*). Time je ova hipoteza potvrđena.

Sedma hipoteza glasila je da ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o opisnom ocjenjivanju u prava dva razreda osnovne škole te kombiniranom opisnom i brojčanom ocjenjivanju u trećem i četvrtom razredu osnovne škole.

Tablica 10. Kruskal-Wallis H test sedme tvrdnje

TVRDNJA	GODINE RADNOG STAŽA	<i>f</i>	<i>H</i>	<i>p</i>
TVRDNJA 7.	1 – 13	28	67.63	.367
	14 – 26	39	72.27	
	27 – 42	83	79.67	

Nije dobivena statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža (vidi *Tablicu 10.*). Time je ova hipoteza potvrđena.

Osma hipoteza glasila je da ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o sudjelovanju učenika u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture bez brojčanih ocjena.

Tablica 11. Kruskal-Wallis H test osme tvrdnje

TVRDNJA	GODINE RADNOG STAŽA	<i>f</i>	<i>H</i>	<i>p</i>
TVRDNJA 8.	1 – 13	28	79.20	.814
	14 – 26	39	76.28	
	27 – 42	83	73.89	

Nije dobivena statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja

razredne nastave s više od 26 godina radnog staža (vidi *Tablicu 11.*). Time je ova hipoteza potvrđena.

Deveta hipoteza glasila je da ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o upisivanju negativne ocjene učenicima ako ne nose opremu za tjelesnu i zdravstvenu kulturu.

Tablica 12. Kruskal-Wallis H test devete tvrdnje

TVRDNJA	GODINE RADNOG STAŽA	<i>f</i>	<i>H</i>	<i>p</i>
TVRDNJA 9.	1 – 13	28	93.98	.018
	14 – 26	39	77.09	
	27 – 42	83	68.52	

Dobivena je statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža (vidi *Tablicu 12.*). Time je ova hipoteza odbijena. Da učitelji trebaju upisivati negativne ocjene za nenošenje opreme na sat tjelesne i zdravstvene kulture smatra 13.3 % ispitanika treće skupine, 20.5 % ispitanika druge skupine i 32.2 % ispitanika prve skupine. 74.7 % ispitanika treće skupine, 66.7 % ispitanika druge i 39.3 % ispitanika prve skupine ne slaže se s ovom tvrdnjom te oni ne bi davali negativne ocjene za nenošenje opreme. 12.0 % ispitanika treće skupine, 12.8 % ispitanika druge i 28.6 % ispitanika prve skupine je neodlučno (vidi *Tablicu 13.*).

Tablica 13. Stupanj slaganja ispitanika (prema godinama staža) s devetom tvrdnjom

POSTOCI STUPANJ SLAGANJA	SKUPINA 1 (1 – 13)	SKUPINA 2 (14 – 26)	SKUPINA 3 (27 – 42)
1	28.6	38.5	47.0
2	10.7	28.2	27.7
3	28.6	12.8	12.0
4	17.9	15.4	10.8
5	14.3	5.1	2.4

Deseta hipoteza glasila je da ne postoji statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža o brojčanom ocjenjivanju ponašanja učenika na satima Glazbene, Likovne i Tjelesne i zdravstvene kulture.

Tablica 14. Kruskal-Wallis H test desete tvrdnje

TVRDNJA	GODINE RADNOG STAŽA	f	H	p
TVRDNJA 10.	1 – 13	28	84.25	.179
	14 – 26	39	81.21	
	27 – 42	83	69.87	

Nije dobivena statistički značajna razlika u mišljenju učitelja razredne nastave s 1 do 13 godina staža, učitelja razredne nastave s 14 do 26 godina radnog staža i učitelja razredne nastave s više od 26 godina radnog staža (vidi Tablicu 14.). Time je ova hipoteza potvrđena.

6. RASPRAVA

Dio cilja ovog istraživanja bio je doznati što učitelji razredne nastave misle o opisnom ocjenjivanju u nastavnim predmetima Glazbene, Likovne te Tjelesne i zdravstvene kulture u prva četiri razreda osnovne škole te u kojem postotku se slažu s opisnim, brojčanim ili kombiniranim načinom ocjenjivanja u tim predmetima. Učitelji razredne nastave su u anketnom upitniku o ocjenjivanju iznosili svoje mišljenje o ocjenjivanju u navedenim nastavnim predmetima. Neke tvrdnje slične su tvrdnjama u istraživanju profesora Matijevića iz 2002. godine pa će se u nastavku rasprave prikazati komparativna analiza rezultata.

Prva tvrdnja u upitniku korištenom u ovom istraživanju identična je prvoj tvrdnji u upitniku profesora Matijevića korištenom u istraživanju iz 2002. (*Brojčana ocjena nije objektivni pokazatelj znanja i sposobnosti učenika*). Ova tvrdnja, tada i danas, odnosila se na objektivnost u ocjenjivanju jer su mnogi učitelji uvjereni u svoju objektivnost pri brojčanom ocjenjivanju aktivnosti i znanja učenika. U istraživanju iz 2002. godine 65.25 % ispitanika slagalo se da ocjena nije objektivni pokazatelj znanja i sposobnosti učenika. U ovom istraživanju taj postotak je nešto manji. On iznosi 60 %. Broj neodlučnih je sada 23.3 %, nasuprot istraživanju iz 2002. godine gdje je taj postotak iznosio 7.09 %. U odnosu na 2002. kada se s ovom tvrdnjom nije slagalo 27.66 %, vidljivo je smanjenje ovakvih odgovora na 16.7 % ispitanika. Može se zaključiti da je tada veći postotak učitelja smatrao da brojčana ocjena nije objektivni pokazatelj znanja i sposobnosti učenika, a danas je puno više neodlučnih i manje onih koji se ne slažu s navedenom tvrdnjom. 42.7 % ispitanika slaže se s drugom tvrdnjom (*Brojčane ocjene iz glazbene, likovne te tjelesne i zdravstvene kulture se trebaju uračunavati u prosjek ocjena*) da se iz glazbene, likovne te tjelesne i zdravstvene kulture ocjene trebaju uračunavati u prosjek ocjena, a 40.7 % ispitanika ne slaže se s ovom tvrdnjom. Vidljivo je da je postotak onih koji se slažu i onih koji se ne slažu s ovom tvrdnjom vrlo sličan. Ovakva tvrdnja nije bila ponuđena u upitniku iz 2002. godine. S trećom tvrdnjom ovog istraživanja (*U prva četiri razreda osnovne škole ne treba ocjenjivati glazbenu, likovnu te tjelesnu i zdravstvenu kulturu*) uglavnom ili u potpunosti se slaže 53.3 % ispitanika. Godine 2002. tvrdnja se osim na te nastavne predmete odnosila i na vjeronauk. Tada se veći postotak ispitanika složio s njom (71.63 %). S obzirom na to da se u navedenim predmetima kod učenika treba postići intrinzična motivacija te učenici trebaju rado sudjelovati u aktivnostima zbog vlastitih interesa i razvijanja

sposobnosti, a ne zbog ocjena, ponuđena je tvrdnjom koja govori tome u prilog. U ovom se istraživanju s time ne slaže 32.6 %, a 2002. nije se slagalo 20.57 % ispitanika. Vidljivo je da učitelji danas u puno većoj mjeri smatraju da nastavu iz tih predmeta treba ocjenjivati, a prije su bili skloniji mišljenju da se nastava iz tih predmeta može izvoditi i bez ocjenjivanja. Možda je razlog tako velikoj razlici u mišljenjima učitelja i u tome što je u tvrdnji iz upitnika iz 2002. godine bilo uključeno ocjenjivanje vjeronauka, a u ovom upitniku nije. Trenutačno se u osnovnim školama u Republici Hrvatskoj učeničke aktivnosti, znanja i sposobnosti iz svih predmeta pa tako i iz glazbene, likovne te tjelesne i zdravstvene kulture ocjenjuju broječanim ocjenama. U posljednjih stotinjak godina izmjenjivali su se različiti oblici ocjenjivanja u osnovnim školama, ali brojčano ocjenjivanje se uvijek spominje kao najjednostavnije za učitelje. Postavljena je tvrdnja koja potvrđuje trenutačni brojčani način ocjenjivanja u ovim predmetima (*U osnovnoj školi učeničke aktivnosti vezane uz glazbenu, likovnu te tjelesnu i zdravstvenu kulturu treba ocjenjivati samo brojčano*) te se 83.3 % ispitanika uopće ili uglavnom ne slaže. Iz ovoga je vidljivo da učitelji smatraju da trenutačni način ocjenjivanja u ovim predmetima treba promijeniti, ali 40.7 % ispitanika smatralo je da bi se brojčana ocjena iz ovih predmeta trebala uvrstiti u prosjek ocjena pa je ovdje vidljiva nekonzistentnost odgovora ispitanika jer se ne može uvrštavati ono što bi ukinuli. Peta tvrdnja u upitniku ovog istraživanja govori da učeničke aktivnosti vezane uz glazbenu, likovnu te tjelesnu i zdravstvenu kulturu treba ocjenjivati samo opisno (*U osnovnoj školi učeničke aktivnosti vezane uz glazbenu, likovnu te tjelesnu i zdravstvenu kulturu treba ocjenjivati samo opisno*). Ona je suprotnog značenja u odnosu na prethodne tvrdnje. U istraživanju iz 2002. s ovom tvrdnjom složilo se 64 %, a u ovom istraživanju 52 % ispitanika. S ovom tvrdnjom se uopće ili uglavnom ne slaže 30 %, a tada se nije slagalo 22.7 % ispitanika. Postotak neodlučnih ispitanika sada je veći za 5.33 %. Vidljivo je da se postotak onih koji se slažu smanjio, a postotak onih koji se ne slažu i koji su neodlučni povećao. Može se uočiti da se u oba istraživanja više od polovine ispitanika slaže da u nastavi ovih predmeta treba primjenjivati samo opisno ocjenjivanje tijekom cijele osnovne škole. Sa šestom tvrdnjom koja govori da od prvog razreda treba kombinirati opisne i brojčane ocjene pri ocjenjivanju odgojnih predmeta (*Već od prvog razreda treba kombinirati opisne i brojčane ocjene pri ocjenjivanju znanja i sposobnosti iz glazbene, likovne te tjelesne i zdravstvene kulture*) slaže se 66 % ispitanika, a 2002. godine 74 % ispitanika. Vidi se da se i dalje velik postotak ispitanih učitelja slaže s ovim prijedlogom, ali on je nešto

manji nego u istraživanju profesora Matijevića. U ovom istraživanju 46 % ispitanika složilo se da u prva dva razreda osnovne škole učenike treba ocjenjivati samo opisno, a u trećem i četvrtom kombinirati opisno i brojčano ocjenjivanje (*U prva dva razreda osnovne škole učenike treba ocjenjivati samo opisno, a u trećem i četvrtom kombinirati opisno i brojčano ocjenjivanje*), a 2002. godine taj postotak je bio manji i iznosio je 24 %. S tvrdnjom se ne slaže 32 % ispitanika, a tada se nije slagalo čak 60 %. U ovoj tvrdnji vidi se povećanje postotka ispitanih učitelja koji se slažu da bi ovakav način ocjenjivanja u svim predmetima bio prihvatljiv. Razloge velikog postotka učitelja koji se ne slažu s ovom tvrdnjom može se tražiti u tome što se opisno ocjenjivanje odnosi na sve nastavne predmete. Da bi i bez brojčanih ocjena učenici rado sudjelovali u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture (*I bez brojčanih ocjena učenici će rado sudjelovati u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture*) smatra 81.4 % ispitanika, a 2002. godine postotak je bio malo veći (84.4 %). Vidljivo je da se s ovom tvrdnjom učitelji i tada i danas slažu u vrlo velikom postotku. Rezultati ove tvrdnje podudaraju se s rezultatima četvrte tvrdnje u kojima se vidi da 83.3 % ispitanika smatra da navedene predmete ne treba ocjenjivati brojčano. 66 % ispitanika smatra da ne treba upisati negativne ocjene učenicima ako ne nose opremu za tjelesnu i zdravstvenu kulturu (*Učitelji trebaju upisati negativne ocjene učenicima ako ne nose opremu za tjelesnu i zdravstvenu kulturu*), a 2002. godine postotak je bio veći i iznosio je 80.14 %. Negativne ocjene danas bi dijelilo 18.6 % ispitanika, a 2002. godine njih 9.93 %. Vidljivo je da su danas učitelji stroži što se tiče nošenja opreme i veći postotak njih davao bi negativne ocjene za nenošenje opreme, ali se i dalje više od tri petine ispitanika slaže da negativni poticaji u obliku negativnih brojčanih ocjena nisu motivirajući za buduće nošenje opreme na sat. Negativne ocjene učenicima su demotivirajuće i prema mišljenjima stručnjaka ne smije ih se stavljati u situaciju u kojoj se osjećaju kao da su doživjeli neuspjeh. Rezultati desete tvrdnje djelomično su proturječni rezultatima četvrte tvrdnje. Da ponašanje učenika na satima glazbene, likovne i tjelesne i zdravstvene kulture treba ocjenjivati brojčano ne slaže se 60 % ispitanika, a 2002. godine postotak je iznosio 66 %. 83.3 % ispitanika smatra da na ovim predmetima uopće ne bi trebalo biti brojčanog ocjenjivanja pa je upitno zašto onda više od 20 % više nije zaokružilo da ni ponašanje ne treba ocjenjivati brojčano. Ponašanje bi brojčano ocjenjivalo 21.4 % ispitanika, a 2002. godine 22 %, što je ponovno dosta drugačije od odgovora u četvrtoj tvrdnji gdje je 5.3 % ispitanika

zaokružilo da sve aktivnosti u tim nastavnim predmetima treba ocjenjivati brojčano. Teško je pronaći razloge za ovakvo odstupanje u razmišljanju ispitanika.

Profesori likovne kulture Marijan Jakubin i Nada Grgurić, profesorica glazbene kulture Diana Atanasov-Piljek te profesor tjelesne i zdravstvene kulture Vatroslav Horvat, koji su sudjelovali u studiji profesora Matijevića, zalažu se za opisno ocjenjivanje u ovim nastavnim predmetima. Isto mišljenje o ocjenjivanju u području likovne kulture dali su 1979. profesor Josip Roca, 1988. profesor Bogomil Karlavaris i 1990. profesor Emil Robert Tanay. Uspoređujući rezultate ovog istraživanja s mišljenjima stručnjaka i profesora vidi se da više od polovice učitelja dijeli njihovo mišljenje prema kojemu u području likovne, glazbene te tjelesne i zdravstvene kulture treba uvesti opisno ocjenjivanje.

U istraživanju Lucije Milohnić iz 1984. godine učitelji su u praksi primijenili opisno ocjenjivanje te je oko 90 % njih smatralo da su učenici bili motivirani i bez brojčanih ocjena te jednako informirani o svom radu kao i prije, a 81.35 % da je opisno ocjenjivanje s gledišta učenika puno bolje od brojčanog ocjenjivanja. To se može usporediti s 83.3 % učitelja koji su se u ovom istraživanju izjasnili da brojčana ocjena nije prihvatljiva za ocjenjivanje likovne, glazbene te tjelesne i zdravstvene kulture. 52 % ispitanika u ovom istraživanju složilo se s tim da u navedenim nastavnim predmetima treba ocjenjivati opisno. Ovaj postotak možda bi bio i veći da se zaista i probalo uvesti opisno ocjenjivanje kao u istraživanju Lucije Milohnić. Tada bi učitelji u praksi mogli usporediti prednosti i nedostatke brojčanog i opisnog ocjenjivanja te donijeti sud o najboljem načinu ocjenjivanja.

Kako je već napomenuto, u ovom istraživanju 66 % ispitanih učitelja smatra da je potrebno kombinirati brojčane i opisne ocjene u navedenim nastavnim predmetima. Ovaj podatak podudara se s razmišljanjima učenika koji su sudjelovali u istraživanju 2010. godine. Oni su se izjasnili da bi u nastavi likovne kulture najradije dobivali kombinirane ocjene. Kušćević i suradnici govore da brojčana i opisna ocjena zajedno daju bolji uvid u rad učenika.

Iz analize svih tvrdnji vidljiva je nekonzistentnost odgovora ispitanika. Oko 80 % ispitanika smatra da u navedenim nastavnim predmetima ne treba primjenjivati samo brojčano ocjenjivanje, ali istodobno oko 40 % njih uvrštavalo bi brojčane zaključne ocjene iz ovih predmeta u opći uspjeh učenika, dok ponašanje u ovim predmetima ne bi ocjenjivalo brojčano 60 % ispitanika. Oko 80 % njih smatra da bi učenici rado sudjelovali na nastavi tjelesne i zdravstvene kulture bez brojčanih ocjena, ali

istovremeno negativne brojčane ocjene za nenošenje opreme ne bi davalo 66 % ispitanika. Pola ispitanika bi u ovim nastavnim predmetima umjesto brojčanog ocjenjivanja ocjenjivalo opisno, a dvije trećine kombiniralo opisne i brojčane ocjene. Sa svime navedenim proturječan je podatak da više od polovice ispitanika ne bi uopće davalo ocjene u navedenim nastavnim predmetima.

Dio cilja istraživanja odnosio se na to postoje li razlike u mišljenjima između učitelja s manje, srednje i više godina radnog staža. Vidljivo je da su sve hipoteze u ovom radu, osim devete, potvrđene te da ne postoji razlika u mišljenjima učitelja s obzirom na broj godina radnog staža. Deveta tvrdnja odnosi se na upisivanje negativnih ocjena za nenošenje opreme na sat tjelesne i zdravstvene kulture. Negativna ocjena u nastavi često postaje sredstvo zastrašivanja, a ne stimulans i realno mjerilo pedagoškog rada. Potrebno je načela ocjenjivanja što više afirmirati i humanizirati *tako da se što manje koristi pedagogija simboličke batine (jedinica), a motivacija za učenje i odgovornost za rad pobuđuje drugim sredstvima, a ne strahom od loše ocjene* (prema Hadžiselimović, 1986. u Mrkonjić i Vlahović, 2008). Iz rezultata je vidljivo da u drugoj i trećoj skupini prema stažu prevladava mišljenje da nije potrebno upisivati negativne ocjene, dok u prvoj skupini u kojoj se nalaze ispitanici s najmanje godina radnoga staža oko trećine ispitanika bi davalo negativne ocjene, malo više od trećine ne bi, a malo manje od trećine ispitanika te skupine je neodlučno. Vidljivo je da se s navedenom tvrdnjom slaže i davalo bi negativne ocjene 13.3 % ispitanika treće skupine i 20.5 % ispitanika druge skupine. U rezultatima je pokazano da postoji statistički značajna razlika u mišljenju ispitanika prema godinama staža. Ispitanici s najmanje godina staža u najvećoj mjeri slažu se s dijeljenjem negativnih ocjena za nenošenje opreme, a ispitanici s više godina radnoga staža ne dijele njihovo mišljenje te se oni u puno manjoj mjeri slažu s ponuđenom tvrdnjom. Godine 2004. profesor Matijević došao je do sličnog zaključka na temelju svog istraživanja. Tada istraživanje nije pokazalo razlike u mišljenjima učitelja s obzirom na radni staž ispitanika osim u trećoj (ukidanje negativnih ocjena) i petoj (negativne ocjene za nenošenje opreme na satu TZK-a). U navedenim tvrdnjama mogla se uočiti statistički značajna razlika, a ostale tvrdnje pokazale su da nema razlike u mišljenjima učitelja s obzirom na staž. Stariji učitelji u većoj su se mjeri slagali s ukidanjem negativnih ocjena u osnovnoj školi od mlađih, a takva tvrdnja u ovom istraživanju nije ni bila ponuđena.

7. ZAKLJUČAK

Učenicima nižih razreda treba omogućiti poticajno školsko okruženje, a na njega u velikoj mjeri utječe i školska ocjena. Učitelji razredne nastave trebali bi učenicima omogućiti da predmeti poput Glazbene, Likovne te Tjelesne i zdravstvene kulture budu predmeti u kojima će uživati i razvijati svoje sposobnosti, a ne ih smatrati još nekim teškim predmetima zato što se ocjenjuju brojčano. To učenicima često stvara pritisak, osobito onima sa slabijim sposobnostima u pojedinim područjima nekog od navedenih predmeta. Brojni stručnjaci u svojim istraživačkim ili teorijskim radovima zagovaraju uvođenje opisnog ocjenjivanja. Opisno je ocjenjivanje potrebno kada treba ocijeniti radove učenika koje je zbog kompleksnosti teško ili nemoguće ocijeniti jednom brojčanom ocjenom ili riječju. Opisno ocjenjivanje oduzima više vremena, ali na kraju kontinuiranog praćenja učenika donosi zadovoljstvo učitelju kada uspoređuje početno stanje učeničkih sposobnosti i njihov napredak. Iz ovog istraživanja vidljivo je da se učitelji zalažu i za opisno ocjenjivanje i kombinaciju brojčanog i opisnog ocjenjivanja te za neocjenjivanje u nastavnim predmetima Likovne, Glazbene te Tjelesne i zdravstvene kulture. Učitelji nisu zadovoljni trenutačnim načinom brojčanog ocjenjivanja u navedenim nastavnim predmetima. Ako se žele doznati pravi razlozi ovakvih odgovora učitelja, trebalo bi pokraj svake tvrdnje tražiti da ih ispitanici napišu. Možda bi tada bolje promislili prije zaokruživanja pojedinog odgovora pa bi rezultati bili manje „zbunjujući“. Jedan od nedostataka ovog istraživanja jest to što je ono provedeno među učiteljima sjeverozapadne Hrvatske (samo 5 županija i Grad Zagreb). Trebalo bi provesti slično ispitivanje među učiteljima razredne nastave iz ostalih područja Republike Hrvatske kako bi se stekao uvid u njihovo mišljenje. Usporedba rezultata takvih istraživanja te ovdje prikazanih rezultata dala bi realniju i cjelovitiju sliku mišljenja učitelja razredne nastave o ocjenjivanju jer reforma školskog sustava nije lagan i brz proces. Prije nje treba provesti brojna istraživanja i utvrditi mišljenja učitelja. Promjene im se ne smiju nametati, već oni moraju zaista biti spremni i shvaćati svrhu reforme. Na temelju takvih rezultata opširnijih istraživanja moglo bi se razmišljati i osmišljavati projekte promjena. Prije samog uvođenja takvih programa učitelje razredne nastave trebalo bi sustavno educirati i osposobiti za rad prema novim teorijama i rješenjima kako bi program mogao uspješno zaživjeti u praksi.

8. LITERATURA

1. Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. London: Routledge.
2. Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research*. Boston: Pearson.
3. Doll, W. E. (1993). *A postmodern perspective on curriculum*. New York and London: Teacher College Press.
4. Dubovicki, S. i Topolovčan, T. (2020). *Methodological and Thematic Trends: A Case Study of Two Pedagogical Journals in Croatia*. U: A. Lipovec, J. Batič i E. Kranjec (Ur.), *New Horizons in Subject-Specific Education/Research Aspects of Subject-Specific Didactics* (str. 159-180). Maribor: University of Maribor, University Press.
5. Dubovicki, S. i Topolovčan, T. (2020). *Through the looking glass: methodological features of research of alternative schools*. *Journal of Elementary Education*, 13(1), 55-71.
6. Grgin, T. (2001). *Školsko ocjenjivanje znanja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
7. Karlavaris, B. (1988). *Metodika likovnog odgoja 2*. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske.
8. Kušćević, D. i sur. (2010). *Stavovi učenika četvrtih razreda osnovne škole o likovnoj kulturi i ocjenjivanju u nastavnom predmetu likovna kultura. Godišnjak Titius: godišnjak za interdisciplinarna istraživanja porječja Krke*, 3 (3), 89-101. Prezeto 20. 11. 2020. s:
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=173823
9. Matijević, M. (1983). *Praćenje i opisno ocjenjivanje učenika u razrednoj nastavi: priručnik za nastavnike*. Zagreb: Zavod za prosvjetno-pedagošku službu SR Hrvatske: Školske novine.
10. Matijević, M. (2002). *Učitelji razredne nastave i problem ocjenjivanja u osnovnoj školi*. U M. Matijević, *Ocjenjivanje u osnovnoj školi* (str. 89- 100). Zagreb: TIPEX – V.
11. Matijević, M. (2004). *Ocjenjivanje u osnovnoj školi*. Zagreb: TIPEX - V.
12. Matijević, M. i Topolovčan, T. (2017). *Multimedijska didaktika*. Zagreb: Školska knjiga i Učiteljski fakultet.

13. Milohnić, L. (1984). *Opisno ocjenjivanje. Pedagoški rad: časopis za pedagoška i kulturno-prosvjetna pitanja*, 39 (5-6), 277-280.
14. Ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo (2016). *Pravilnik o praćenju, vrednovanju i ocjenjivanju učenika osnovnih i srednjih škola u Kantonu Sarajevo*. Sarajevo: *Službene novine Kantona Sarajevo*, 11/04-02-21208-3/16. Preuzeto 15. 1. 2021. s:
<http://www.sssksarajevo.com.ba/wp-content/uploads/2013/04/Pravilnik-o-pra%C4%87enju-vrednovanju-i-ocjenjivanju-u%C4%8Denika-osnovnih-i-srednjih-%C5%A1kola-u-Kantonu-Sarajevo.pdf>
15. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019 a). *Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnim i srednjim školama*. Zagreb: *Narodne novine d.d.*, 82/2019. Preuzeto 20. 11. 2020. s:
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_09_82_1709.html
16. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019 b). *Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije*. Zagreb: *Narodne novine d.d.*, br. 7/2019. Preuzeto 11. 2. 2021. s:
https://skolazazivot.hr/wp-content/uploads/2020/06/GKGU_kurikulum.pdf
17. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019 c). *Kurikulum nastavnog predmeta Likovna kultura za osnovne škole i Likovna umjetnost za gimnazije*. Zagreb: *Narodne novine d.d.*, 162/2019. Preuzeto 11. 2. 2021. s:
https://skolazazivot.hr/wp-content/uploads/2020/06/LKLU_kurikulum.pdf
18. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019 d). *Kurikulum nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura za osnovne škole i gimnazije*. Zagreb: *Narodne novine d.d.*, 27/2019. Preuzeto 11. 2. 2021. s:
https://skolazazivot.hr/wp-content/uploads/2020/06/TZK_kurikulum.pdf
19. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (2006). *Nastavni plan i program za osnovnu školu*. Zagreb. Preuzeto: 20. 11. 2021. s:
http://www.os-ksdjalskog-zg.skole.hr/upload/os-ksdjalskog-zg/images/static3/1811/attachment/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_s_kolu_-_MZOS_2006_.pdf
20. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (2010). *Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi*.

- Zagreb: *Narodne novine d.d.*, 112/10. Preuzeto: 20. 11. 2021. s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_09_112_2973.html
21. Mrkonjić, A. i Vlahović, J. (2008). *Vrednovanje u školi*. *Acta Iadertina*. 5 (1), 27-37. Preuzeto 16. 1. 2021. s: <https://hrcak.srce.hr/190056>
 22. Novak-Milić, J. i Barbaroša-Šikić, M. (2008). *Različiti sustavi ocjenjivanja i usporedne ljestvice*. *Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik*, 2 (6), 198 - 209 . Preuzeto 16. 1. 2021. s: <https://hrcak.srce.hr/34721>
 23. Ratkovčić, B. (1961), *Opisno ocjenjivanje u likovnom, muzičkom, fizičkom i tehničkom odgoju*. *Život i škola: časopis za pedagoška i kulturno-prosvjetna pitanja*, 10 (5-6), 159-164.
 24. Roca, J. (1979). *Likovni odgoj u osnovnoj školi*. Zagreb: *Školska knjiga*.
 25. Šulentić Begić, J. i Živković, A. (2012). *Planiranje i programiranje nastave Glazbene kulture u prva tri razreda osnovne škole*. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 58 (28), 168 - 186. Preuzeto 16. 1. 2021. s: <https://hrcak.srce.hr/95250>
 26. Šulentić Begić, J. i Živković, K. (2013). *Ocjenjivanje učenika mlađe školske dobi u nastavi glazbene kulture*. *Tonovi*, 62 (2013), 53-63. Preuzeto 16. 1. 2021. s: <https://www.bib.irb.hr/669783>
 27. Šutalo Selimagić, R. (2013). *Deskriptori učeničkih postignuća u nastavi materinjeg jezika i književnosti od I. do V. razreda devetogodišnje osnovne škole u Bosni i Hercegovini*. *Školski vjesnik: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*, 62 (4), 521-540. Preuzeto 15. 1. 2021. s: <https://hrcak.srce.hr/112415>
 28. Tanay, E.R. (1990). *Likovna kultura u nižim razredima osnovne škole*. Zagreb: *Školska knjiga*.
 29. Topolovčan, T. (2016). *Art-Based Research of Constructivist Teaching*. *Croatian Journal of Education*, 18(4), 1141-1172.
 30. Topolovčan, T. (2017). *Utemeljena teorija u istraživanjima odgoja i obrazovanja*. S. Opić, B. Bognar i S. Ratković (Ur.), *Novi pristupi metodologiji istraživanja odgoja* (str. 129-149). Zagreb: *Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu*.
 31. Topolovčan, T. i Dubovicki, S. (2019). *The heritage of the cold war in contemporary curricula and educational reforms*. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 9(2), 11-32.

9. PRILOZI

Prilog 1. Anketni upitnik

Poštovani/e učitelji/ce,

obraćam Vam se sa zamolbom da ispunite ovaj upitnik napravljen u svrhu izrade diplomskog rada o temi *Mišljenja učitelja o ocjenjivanju nastavnih predmeta Glazbene, Likovne i Tjelesne i zdravstvene kulture u primarnom obrazovanju*.

Ispunjavanje upitnika dobrovoljno je i anonimno. Rezultati će se upotrebljavati isključivo u istraživačke svrhe izrade diplomskog rada.

SPOL: M ili Ž

GODINE RADA U ŠKOLI: _____

IME OSNOVNE ŠKOLE U KOJOJ RADITE:

MJESTO/ GRAD U KOJEM SE NALAZI ŠKOLA U KOJOJ RADITE:

ŽUPANIJA U KOJOJ SE NALAZI ŠKOLA U KOJOJ RADITE:

Molim Vas da pažljivo pročitate sljedeće tvrdnje te procijenite u kojoj se mjeri s njima slažete: 1 = uopće se ne slažem; 2 = uglavnom se ne slažem; 3 = niti se slažem niti se ne slažem; 4 = uglavnom se slažem; 5 = u potpunosti se slažem.

Redni broj tvrdnje	Tvrdnja	Vaše slaganje/neslaganje s ponuđenom tvrdnjom				
		1	2	3	4	5
1.	Brojčana ocjena nije objektivni pokazatelj znanja i sposobnosti učenika.	1	2	3	4	5
2.	Brojčane ocjene iz glazbene, likovne te tjelesne i zdravstvene kulture trebaju se uračunavati u prosjek ocjena.	1	2	3	4	5

3.	U prva četiri razreda osnovne škole ne treba ocjenjivati glazbenu, likovnu te tjelesnu i zdravstvenu kulturu.	1	2	3	4	5
4.	U osnovnoj školi učeničke aktivnosti vezane uz glazbenu, likovnu te tjelesnu i zdravstvenu kulturu treba ocjenjivati samo brojčano.	1	2	3	4	5
5.	U osnovnoj školi učeničke aktivnosti vezane uz glazbenu, likovnu te tjelesnu i zdravstvenu kulturu treba ocjenjivati samo opisno.	1	2	3	4	5
6.	Već od prvog razreda treba kombinirati opisne i brojčane ocjene pri ocjenjivanju znanja i sposobnosti iz glazbene, likovne te tjelesne i zdravstvene kulture.	1	2	3	4	5
7.	U prva dva razreda osnovne škole učenike treba ocjenjivati samo opisno, a u trećem i četvrtom kombinirati opisno i brojčano ocjenjivanje.	1	2	3	4	5
8.	I bez brojčanih ocjena učenici će rado sudjelovati u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture.	1	2	3	4	5
9.	Učitelji trebaju upisati negativne ocjene učenicima ako ne nose opremu za tjelesnu i zdravstvenu kulturu.	1	2	3	4	5
10.	Ponašanje učenika u primarnom obrazovanju na satima glazbene, likovne te tjelesne i zdravstvene kulture treba ocjenjivati brojčano.	1	2	3	4	5

Hvala na suradnji!

studentica Lucija Vuradin,
Učiteljski studij, Odsjek u Čakovcu

Prilog 2. Popis tablica

Tablica 1. Postoci slaganja ispitanika s tvrdnjama	29
Tablica 2. Deskriptivne vrijednosti	32
Tablica 3. Skupine učitelja prema godinama radnog staža	32
Tablica 4. Kruskal-Wallis H test prve tvrdnje.....	33
Tablica 5. Kruskal-Wallis H test druge tvrdnje.....	33
Tablica 6. Kruskal-Wallis H test treće tvrdnje	34
Tablica 7. Kruskal-Wallis H test četvrte tvrdnje	34
Tablica 8. Kruskal-Wallis H test pete tvrdnje	35
Tablica 9. Kruskal-Wallis H test šeste tvrdnje	35
Tablica 10. Kruskal-Wallis H test sedme tvrdnje.....	36
Tablica 11. Kruskal-Wallis H test osme tvrdnje.....	36
Tablica 12. Kruskal-Wallis H test devete tvrdnje.....	37
Tablica 13. Stupanj slaganja ispitanika (prema godinama staža) s devetom tvrdnjom	38
Tablica 14. Kruskal-Wallis H test desete tvrdnje	38

10. KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA

Zovem se Lucija Vuradin. Rođena sam 24. listopada 1997. godine u Varaždinu. Živim u gradu Novom Marofu u Varaždinskoj županiji. Od 2004. do 2012. godine pohađala sam Osnovnu školu Novi Marof. Od prvog razreda osnovne škole pohađala sam dodatnu nastavu matematike, a u 7. razredu i Centar izvrsnosti iz matematike u Varaždinu. Tijekom osnovnoškolskog obrazovanja sudjelovala sam na školskim i županijskim natjecanjima iz matematike, povijesti, kemije, vjeronauka i likovne kulture. Od 2012. do 2016. godine pohađala sam Prvu gimnaziju Varaždin (opća gimnazija) u dislociranom odjelu Novi Marof. Tijekom srednjoškolskog obrazovanja sudjelovala sam na školskom i županijskom natjecanju iz geografije. Od 2011. do 2016. bila sam aktivan član Kulturno-umjetničkog društva *Marof*. Godine 2013./2014. sudjelovala sam u organizaciji i provedbi projekta *EURO FOLK* financiranom iz programa Europske unije *Mladi na djelu*. Nakon srednje škole položila sam državnu maturu. B razinu iz matematike riješila sam sa stopostotnom točnošću. Godine 2016. upisala sam integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (Odsjek u Čakovcu, modul Informatika). Dobitnica sam *Dekanove nagrade za postignuti uspjeh na studiju u akademskoj godini 2016./2017.* i *Dekanove nagrade za postignuti uspjeh na studiju u akademskoj godini 2018./2019.*

11. IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Izjava

Vlastoručnim potpisom potvrđujem da je diplomski rad pod nazivom *Mišljenja učitelja o ocjenjivanju nastavnih predmeta Glazbene, Likovne i Tjelesne i zdravstvene kulture u primarnom obrazovanju* izrađen samostalno uz korištenje navedene literature i provedenog istraživanja.
